

Facultat de Ciències Polítiques i Sociologia

Treball de Fi de Grau

**ELS MARCS INTERPRETATIUS DE
LES POLÍTIQUES PÚBLIQUES
DAVANT LA PROSTITUCIÓ A
ESPANYA**

Autora: Sara Casajuana Costa

Data: 20/05/2019

Grau en Ciència Política i Gestió Pública

INDEX

1. Introducció.....	1
2. Metodologia.....	2
3. Marc teòric.....	4
3.1. L'estudi de marcs interpretatius.....	4
3.2. Models normatius enfront la intervenció governamental davant la prostitució.....	4
3.3. Situació espanyola davant la prostitució: <i>al·legalitat</i>	5
3.4. La situació de desprotecció de la dona que exerceix la prostitució.....	6
3.5. La figura de l'home.....	7
3.6. La importància del gènere en la prostitució.....	7
4. Anàlisi.....	8
4.1. Hipòtesi I.....	8
4.2. Hipòtesi II.....	12
4.3. Hipòtesi III.....	15
5. Conclusions.....	17
6. Bibliografia.....	19
7. Annexos.....	22
7.1. Model de fitxa d'anàlisi.....	22
7.2. Fitxa de la UGT: "La prostitución, una cuestión de género".....	23
7.3. Fitxa de l'Organització Malos Tratos: "El cliente de la prostitución, de invisible a responsable".....	27
7.4. Fitxa del Codi Penal espanyol: Llei Orgànica 10/1995.....	31
7.5. Fitxa d'entitats que treballen diàriament amb la prostitució: "Apoyando a las víctimas de trata".....	33
7.6. Fitxa de la Defensora del Pueblo: "La trata de seres humanos en España. Víctimas invisibles".....	36
7.7. Fitxa del Pla ABITS de l'Ajuntament de Barcelona.....	40
7.8. Transcripció de l'entrevista realitzada a l'Organització OTRAS.....	44

1. INTRODUCCIÓ

La prostitució és un fenomen rellevant a Espanya, el qual ha suscitat diversos debats al llarg dels anys. L'existència de diferents marcs interpretatius (*policy frames*) de polítiques públiques en relació a la prostitució ens permet observar com la definició del propi terme influencia en la solució posteriorment adoptada. És important analitzar el procés discursiu dels actors – tant individuals com col·lectius- en la mesura que cada un d'ells realitza la seva pròpia interpretació d'una mateixa realitat social.

En efecte, l'objecte d'estudi són els marcs interpretatius de les polítiques públiques enfront la prostitució a Espanya. L'elecció d'aquest tema és degut a dues motivacions diferents. En primer lloc, l'aparició de la temàtica a l'agenda pública en els darrers mesos gràcies a la constitució d'OTRAS, sindicat de treballadores sexuals, el qual ha dividit l'opinió pública entre la possible legalització o prohibició de la prostitució (Hernández, 2018). El fet que existeixi una diversitat interpretativa envers conceptes com *treball sexual*, *explotació sexual*, *desigualtat de gènere*, etc., fa que es creïn diversos plantejaments respecte què és la mateixa prostitució, és a dir, en la definició del problema públic. En segon lloc, des d'un punt de vista més personal, la realització de pràctiques curriculars al Consorci de Serveis Socials de Barcelona m'ha permès poder observar la gestió de polítiques enfront el tràfic de dones amb fins d'explotació sexual. És per aquesta raó que m'interessa aprofundir més en aquest àmbit de coneixement.

Així doncs, el principal objectiu del treball és identificar el marc interpretatiu dominant en el discurs dels actors sociopolítics a Espanya davant les polítiques públiques enfront la prostitució i observar en quin grau aquest es reflecteix en la intervenció governamental adoptada. També es planteja una visió general del cas barceloní, el qual difereix de la resta de l'estat en matèria de prostitució. D'aquesta manera, el treball realitza una breu recerca sobre quines són les mirades envers el problema públic – basant-nos en els principals models normatius europeus-, amb la finalitat de situar el context d'*al·legalitat* que es produeix a Espanya. Més concretament, s'analitza quina explicació es dona a l'existència de la prostitució com a problema públic a Espanya – incidint breument en el cas de Barcelona-, observant quin rol i/o importància s'atribueix a la dona, a l'home i al gènere. Per tal de realitzar aquest estudi, el discurs es divideix en dues parts: la que està relacionada amb la definició del problema públic i la que planteja un seguit de propostes de polítiques públiques per tal de donar-hi resposta.

Les línies del treball es dirigeixen a comprovar o rebutjar les següents hipòtesis:

1. La falta de consens en el marc interpretatiu espanyol envers el paper de la dona en la prostitució la desprotegeix. Per contra, la regulació que se'n fa a Barcelona permet desplegar polítiques públiques per tal de garantir els seus drets.
2. En els marcs interpretatius enfront la prostitució a Espanya es produeix una invisibilització de la figura de l'home, ja sigui com a responsable del problema o com a objecte de la solució.
3. Existeixen inconsistències en la formulació del diagnòstic i el pronòstic en els marcs interpretatius enfront la prostitució. El reconeixement de la desigualtat de gènere com a causa problemàtica no va acompanyat de polítiques públiques d'igualtat.

1. METODOLOGIA

En relació a la metodologia, l'anàlisi de *policy frames* (Van Hulst i Yanow, 2016) estudia els discursos dels documents oficials de les principals institucions polítiques, de la societat civil i dels diversos col·lectius que treballen diàriament amb el fenomen. El nostre estudi, concretament, parteix de la *Grounded Theory* de Strauss i Corbin, doncs, es realitza un anàlisi de la regularitat i repetició de determinades paraules i frases en diferents textos, rellevants en la matèria en qüestió. D'aquesta manera, observant les paraules en el seu context, es poden determinar les diferents idees específiques implícites (Corbin i Strauss, 1990).

El cos de l'anàlisi, en efecte, recau en els següents textos. En primer lloc, en el Codi penal espanyol (Ley Orgánica 10/1995). En aquest es despenalitzen gran part dels comportaments associats a la prostitució considerats delictes en el passat. Així doncs, la llei ens reflexa quina és la base legal en matèria de polítiques públiques enfront la prostitució a Espanya. En segon lloc, utilitzem el Pla ABITS, informe elaborat l'any 2006 per l'Ajuntament de Barcelona, el qual ens mostra el caràcter reglamentarista en què es situa la ciutat enfront la prostitució. El tercer és encarregat pel Ministeri de Sanitat, Serveis Socials i Igualtat, Apoyando a las víctimas de trata (2013-2016). Aquest està plantejat des de la perspectiva de les entitats especialitzades i els professionals involucrats, per tant, es presenta un discurs més tècnic i exhaustiu sobre quin és el problema i com s'ha d'actuar (Meneses et al., 2015). Des d'un altre punt de vista, la

Defensora del Poble publica La Trata de Seres Humanos en España: víctimas invisibles (El Defensor del Pueblo, 2012), basant-se en la defensa dels drets fonamentals i de les llibertats públiques. Per altra banda, també analitzem la declaració realitzada per la UGT (Unió General de Treballadors), La prostitución, una cuestión de género (UGT, 2006). En aquest es denuncia implementar una reglamentació ja que el 95% de la prostitució no és voluntària. Per últim, s'empra El cliente de la prostitución, de invisible a responsable, realitzat l'any 2008 per l'Organització Malos Tratos, organització independent que té com a objectiu final acabar amb la violència de gènere i l'explotació sexual (Organización Malos Tratos, 2008).

En conseqüència, el criteri per escollir els textos ha estat el d'intentar analitzar la mirada de diversos d'actors relacionats amb la prostitució. En aquest sentit, amb l'objectiu d'incorporar la veu de les dones, s'ha complementat la informació amb la realització d'una entrevista al col·lectiu OTRAS (Organització de Treballadores Sexuels), el qual es dedica a la lluita sindical en relació al treball sexual¹. Cal ressaltar que, tot i només efectuar la consulta a una dona d'aquesta organització, relata de manera general el concepte de prostitució de les diverses organitzacions formades per prostitutes a Barcelona.

L'estructura de l'anàlisi es basa en la utilitzada per Bustelo i Lombardo en l'estudi MAGEEQ – el qual analitza els marcs interpretatius de les polítiques públiques d'igualtat de gènere a Europa - (Bustelo i Lombardo, 2006). Així doncs, he realitzat un model de fitxa on plantejo una sèrie de preguntes que m'ajudin a poder extreure informació de cada discurs per tal de poder-la comparar². Hi ha una part d'anàlisi quantitatiu i una altra de qualitatiu. La primera part es basa sobretot en diferenciar els conceptes i comptabilitzar les vegades que apareix, amb la finalitat d'identificar què pretén mostrar l'autor com a rellevant. La segona part de l'anàlisi observa la relació entre els conceptes. Per exemple, quines són les paraules que més sovint acompanyen a *prostituta* o *client*. Tanmateix, també es cerca si hi ha significats implícits, és a dir, si tot i que aparegui "gènere" amb assiduïtat, el text realment va encaminat a una igualtat entre home i dona o està realitzant una crítica a l'ús excessiu de perspectiva de gènere.

Finalment, afegir que l'anàlisi es realitza des d'una perspectiva constructivista, la qual afirma que els subjectes juguen un paper actiu en l'elaboració de la realitat que els rodeja, produint múltiples veritats en competència (Parsons, 2010), i mitjançant una mirada de gènere.

¹ La transcripció de l'entrevista a l'Organització OTRAS es troba en l'annex.

² El model de fitxa d'anàlisi i la fitxa de cada discurs es troba en l'annex.

2. MARC TEÒRIC

2.1. L'estudi de marcs interpretatius

L'estudi de marcs interpretatius ens permet entreveure com es relaciona específicament el subjecte i el problema públic i com es plasma la pluralitat de visions d'un mateix problema (Rein i Schon, 1993). Les representacions per les quals es manifesten els diferents marcs són apreses a través dels discursos enunciat pels diferents actors/es: des dels declarats per les institucions – àmbit polític – fins els que són manifestats per moviments socials, actors no governamentals, etc. (Rodríguez, 2011). En aquest sentit, quan la definició d'una situació és diferent per aquests actors, les idees entren en competència, ja sigui en relació a determinar qui és el responsable de la situació, quines són les causes i/o efectes, quines poden ser les solucions, etc. El que acaba succeint és que s'assenten les bases de la controvèrsia política (Rein i Schon, 1993). Conseqüentment, la rellevància d'estudiar els diferents marcs interpretatius es justifica ja que aquests proveeixen de significats compartits que porten a l'acció (Tarrow, 2004).

L'anàlisi de *policy frames* ens permet parlar sobre l'existència d'un diagnòstic i d'un pronòstic. El diagnòstic és la definició del problema i el pronòstic la proposta de solució – moltes vegades la que s'espera que realitzin les autoritats públiques- (Tarrow, 2004: 160).

2.2. Models normatius enfront la intervenció governamental davant la prostitució

El debat enfront la prostitució es fonamenta en si aquesta és una forma d'explotació que ha de ser abolida o és una professió que s'ha de reglamentar com qualsevol altra (Hernández, 2010). A mode d'exemple, la política alemanya tracta l'assumpte com un treball regular remunerat, mentre el marc suec ho considera un crim (Outshoorn, 2001). Tanmateix, existeixen tres grans models normatius dominants en relació a quina ha de ser la posició de l'estat enfront la prostitució: l'abolició, la reglamentació i la legalització.

En primer lloc, el **model legalista** concep la prostitució com un exercici laboral basat en el lliure consentiment de la persona que es prostitueix, la qual decideix, per pròpia voluntat, oferir serveis sexuals (Nussbaum, 1999). Així doncs, l'estat ha d'adoptar el

paper de protector dels drets laborals i socials de les persones que l'exerceixen (Curiel, 2008). En efecte, el discurs general es situa en la lluita contra l'estigmatització, tant de la prostituta, com dels clients, i de l'apoderament de l'exercici de la ciutadania (Gómez, Pérez i Verdugo, 2016). Com a cas paradigmàtic existeix el cas d'Holanda, el qual reflexa perfectament quins rols existeixen: l'empresari, la treballadora sexual i el client (Outshoorn, 2001).

El **model abolicionista** conceptualitza la prostitució com una amenaça als drets humans, considerant que les dones que desenvolupen l'activitat no ho fan voluntàriament, i, doncs, percebent l'activitat com un tipus d'esclavitud (Valiente, 2005). En aquest, la dona és presentada com a víctima (Morales, 2011). Tenint en compte que la responsabilitat principal és atorgada als homes que demanden els serveis sexuals i no a les pròpies víctimes de la prostitució, la solució proposada passa per penalitzar el client i no la prostituta, el qual succeeix a Suècia (Outshoorn, 2001). També es creu necessari promoure mesures socials per a la inclusió socio-laboral, oferint recolzament perquè les prostitutes deixin de ser-ho (Morales, 2011).

En darrer lloc, el **model reglamentarista** observa la prostitució com un mal menor necessari que s'ha de controlar (Morales, 2011) i, en aquest sentit, l'estat ha de defensar els interessos generals i assumir el control de l'activitat amb l'objectiu de garantir la salut i l'ordre públic. Així doncs, aquesta visió situa la prostituta al marge, controlant l'activitat des d'un punt de vista sanitari, localitzant bordells o zones on hi puguin haver clients. Barcelona n'és un exemple, ja que, amb l'objectiu de calmar les protestes veïnals que es produeixen per l'exercici de la prostitució al carrer, el govern municipal en regula la seva pràctica, a part de desplegar una xarxa d'abordatge integral per a les prostitutes amb caràcter assistencial (Curiel, 2008).

2.3. Situació espanyola davant la prostitució: al·legalitat

Les polítiques públiques en relació a la prostitució a Espanya han sigut de caràcter abolicionista durant el segle XX des de que el 1962 el país ratifica el Conveni de Nacions Unides per a la repressió del tràfic de persones i de l'explotació de la prostitució aliena de 1949 (Raymond, 2000). Aquest caràcter perdura fins el 1995, moment en què es reforma el Codi Penal espanyol. En aquest, les dones que exerceixen la prostitució queden desprotegides davant la llei, despenalitzant molt comportaments associats al lucre de la prostitució aliena (Valiente, 2005). Així doncs, la regulació existent penalitza el proxenetisme i la prostitució infantil o amb discapacitats però presenta una situació

difusa amb la “prostitució” en si, la qual no es presenta com a delicte (Ley Orgánica 10/1995). En conseqüència, es produeix una espècie de buit legal (situació *d'al·legalitat*) on no hi ha un posicionament clar envers el fenomen.

2.4. La situació de desprotecció de la dona que exerceix la prostitució

La definició oficial que tenim de *prostitució* a Espanya s'extreu de la Real Acadèmia Espanyola d' "*activitat que es dedica qui manté relacions sexuals amb altres persones, a canvi de diners*" (Real Academia Española, 2018). Això ens porta a preguntar-nos el següent: tenint en compte que aproximadament el 95% de les dones que exerceixen la prostitució són víctimes de tràfic amb finalitat d'explotació sexual (Morales, 2011), perquè no es defineix la prostituta com a víctima? Per corroborar aquesta vulnerabilitat, les dades d'un estudi de Canadà reflecteixen com un 82% de les dones prostituïdes han patit episodis d'abús sexual durant la infància i un 90% han estat assaltades, com a mínim un cop, mentre exercien la prostitució (Farley, Lynne i Cotton, 2005).

Per altra banda, coneixent que un gran nombre de les prostitutes a Espanya són immigrants i no estan documentades (Gómez, Pérez i Verdugo, 2016), s'observa l'existència d'unes polítiques molt fortes contra la immigració com a mecanisme de marginació (Cancio, 2010). Així doncs, la situació és de desprotecció cap a la dona prostituïda, i molt més per a les dones immigrants, en paraules de Sílvia Velásquez, presidenta de la Federació d'Associacions d'Immigrants de Navarra: "*no poden apropiarse a les institucions que diuen protegir-les perquè temen que la policia els hi obri un expedient d'expulsió*" (Ibarra, 2014).

Actualment, un cop el debat s'ha reobert gràcies a l'aparició en joc de l'intent de legalitzar el sindicat de treballadores sexuals OTRAS, els agents polítics segueixen sense assumir els costos que tindria posicionar-se envers quin és el seu concepte de prostitució (Hernández, 2018). Així doncs, el fet de no associar clarament si les prostitutes són víctimes o dones apoderades, fa que aquest col·lectiu quedi totalment desprotegit en el moment en què el govern implementa polítiques públiques envers el mateix, ja que no hi ha un objectiu clar.

Cal destacar el cas de Barcelona, el qual mitjançant la reglamentació i el reconeixement de les dones com a treballadores sexuals, es pretén normalitzar l'activitat, eliminant la marginalitat i els prejudicis associats a l'activitat (Curiel, 2008).

2.5. La figura de l'home

Per altra banda, la figura de l'home en els marcs interpretatius es centra en dues mirades contraposades: si es percep la prostitució com a acte d'apoderament i d'exercici laboral, estem parlant de drets de la dona, i, per tant, l'home apareix sense cap connotació negativa ja que és un simple client; en canvi, si es percep des d'unes condicions desiguals de gènere, es responsabilitza l'home – directa o indirectament - (Gómez, Pérez i Verdugo, 2016).

En aquest mateix sentit, hi ha diversos autors que aclareixen que el llenguatge de *treballadores sexuals* invisibilitza els homes, situant les prostitutes com la causa de l'existència de la mateixa prostitució. La importància dels noms l'observem canviant *client* per *prostituïdor*, ja que es mostra com la prostituta no existeix sense l'altra pol de la relació (Jeffreys, 2011). El nom de *client* normalitza la pràctica com si fos qualsevol altre producte de consum. A més a més, el fet d'anomenar-ho com a *treball sexual* fa que no tingui gènere, tothom pot fer-ho (De Miguel Álvarez, 2012). Els que gestionen prostíbuls, en aquest sentit, són anomenats *proveïdors de serveis*. En contra d'això, es proposa anomenar *dones prostituïdes, compradors de prostituïdes i proxenetes* (Jeffreys, 2011).

La importància del llenguatge en els discursos, doncs, ens permet entreveure que, com ja succeeix en altres temàtiques de gènere, els homes no són vistos com els que tenen el problema, ni se'ls apel·la com a objectes directes de les polítiques d'igualtat. Altrament, la majoria de polítiques en aquest sentit es dirigeixen al sexe i no al gènere (Bustelo i Lombardo, 2006). Així doncs, en un món on la prostitució està dirigida per i pels homes, es produeix una invisibilització d'aquests en el fenomen.

2.6. La importància del gènere en la prostitució

En primera instància, cal destacar que a nivell europeu, si bé la posició o el diagnòstic de la transversalitat de gènere sembla molt positiu, a l'hora d'implementar polítiques d'igualtat de gènere sorgeixen molts problemes, en la seva majoria discursius (Bustelo i Lombardo, 2006). Tanmateix, tot i que en el segle XX els marcs discursius en relació a la prostitució es basaven en aspectes morals i sanitaris, darrerament han aparegut amb força els arguments relacionats amb la dona (Curiel, 2008). Espanya és un dels líders

europaus en basar-se en el gènere en els seus textos, tot i que la freqüència d'aquest discurs no implica necessàriament la confecció d'un discurs més elaborat (Bustelo i Lombardo, 2006).

El que succeeix en molts casos en la formulació de polítiques d'igualtat és un desequilibri entre diagnòstic i pronòstic. Existeixen exemples d'inconsistència, un d'ells és el que es produeix quan es reconeix la desigualtat de gènere en el mercat laboral però les solucions proposades es basen en la conciliació laboral i familiar, reproduint els mateixos patrons de desigualtat de gènere (Bustelo i Lombardo, 2006).

Relacionant-ho amb la prostitució, tot i que es veu una predominança de la temàtica de “*desigualtat de gènere*” en molts diagnòstics, el pronòstic no inclou cap política per implementar una major igualtat de gènere (Valiente, 2005).

4. ANÀLISI

L'anàlisi es divideix en tres parts amb la finalitat d'investigar si les hipòtesis plantejades es compleixen o no en relació a les set veus que s'estudien.

4.1. Hipòtesi I: La falta de consens en el marc interpretatiu espanyol envers el paper de la dona en la prostitució la desprotegeix. Per contra, la regulació que se'n fa a Barcelona permet desplegar polítiques públiques per tal de garantir els seus drets.

La nostra hipòtesi es basa en què la falta d'acord social sobre com es visualitza la dona en el fenomen, si bé com a treballadora sexual, víctima, etc., provoca una desprotecció envers aquesta mateixa, degut a què el govern no implementa cap política pública per manca de claredat. Seguidament s'analitza de quina manera es cataloga la dona en els següents textos, i, en conseqüència, quin és el pronòstic que se'n realitza.

En primer lloc, la base legal espanyola, tot i parlar de víctima, no l'associa en cap moment amb el gènere femení ni amb el concepte de *prostituta*, únicament exposa l'existència de víctimes de tràfic amb finalitat d'explotació sexual. En el mateix sentit, la Defensora del Poble també emprava “víctima de tràfic” sense fer menció a *prostituta*. Mentre en el primer cas la dona no apareix en el pronòstic – només

apareix la necessitat d'endurir les penes als proxenetes-, en el segon l'estat té l'obligació de protegir els seus drets, i, en conseqüència, es proposa la creació d'una política pública integral que consideri la dona com a víctima, evitant castigar-la per delictes colaterals a la prostitució (per exemple, la possessió de passaports falsos, la realització de furt, etc.).

El text de les ONG també reconeix la dona com a víctima tot i que aquest és molt ambigu en relació a la prostitució i el tràfic de persones amb fi d'explotació sexual. Destacar que no apareix la paraula prostituta en el text ja que, com el mateix ho argumenta, anomenant-la *prostituta* només es dóna importància al fet; en canvi, si es parla de *dona que exerceix la prostitució*, se li atribueix la condició de dona. El pronòstic es basa en la creació d'alternatives laborals per a les dones, en sensibilitzar la societat sobre el tema en qüestió – sobretot en les àrees de salut-, etc. També és important la proposta de clarificar uns criteris en relació a la concessió de permisos de treball i residència.

De la mateixa manera, el text de la UGT descriu la dona com a víctima, destacant la seva vulnerabilitat a l'envoltar-se d'un ambient constant de violència. En el pronòstic, la dona és vista com a objecte de protecció, proposant la creació d'una xarxa d'assistència integral envers les seves necessitats – psicològiques, educatives, sanitàries, etc.-.

Per una altra banda, la veu de l'Organització Malos Tratos pretén desnormalitzar l'ús del concepte de *prostituta* per tal d'anomenar-la *prostituïda*, mostrant que si existeix és perquè hi ha la figura d'un prostituïdor que la converteix en tal. En aquest text la dona no apareix ni com a responsable ni com a objecte de protecció. D'aquesta manera, s'intenta de desenfocar el problema envers un altre focus, els homes.

D'un altre costat, el cas de Barcelona presenta un tret específic: la dona apareix com a apoderada. No es menciona la paraula *prostituta* o *prostituïda*, sinó treballadora sexual, concepte que es relaciona amb aquella persona que coneix els seus interessos i els defensa – en cap moment apareix la dona com a víctima-. Altrament, es reconeix com un col·lectiu molt heterogeni i difícil d'analitzar, ja que les realitats de les treballadores van des d'una possible explotació sexual fins a la pròpia ferma voluntat d'exercir la prostitució. Les polítiques públiques plantejades es basen en donar resposta a la situació d'irregularitat en la que viuen, en oferir una atenció sanitària integral, cobrir la necessitat d'habitatge, gaudir d'un espai on poder assessorar-se jurídicament, rebre informació, poder demandar, oferir formació per tal que les dones siguin capaces de liderar i organitzar grups de defensa dels seus drets – promocionant l'associacionisme, etc.-.

Per últim, en l'entrevista a OTRAS, l'organització utilitza el concepte de treballadores sexuals, tot i que també accepta el de prostitutes. El mot de *puta* pertany al seu argot,

així doncs, és en certa manera discriminatori utilitzat fora d'aquest. Per altra banda, es defineix treballadora sexual com a dona apoderada en tant que decideix exercir una professió altament estigmatitzada, exposant la seva llibertat d'agència. En aquest sentit, l'organització critica la victimització que se'n fa de la dona, fent que, en nom de la seguretat i del feminisme, les prostitutes estiguin vigilades constantment. També exposa que actualment hi ha dones que són clientes – ja siguin senyores amb renda molt alta o bé juntament amb la seva parella-. El pronòstic ha d'anar encarat en aconseguir la sindicalització de qualsevol tipus de treball sexual per tal de garantir-li tots els drets com qualsevol treballadora en el segle XXI.

En la taula I es pot apreciar la relació entre les diferents veus amb el rol de la dona en el diagnòstic i en el pronòstic per tal d'esquematitzar els conceptes explicats.

Taula I: La dona en els marcs interpretatius enfront la prostitució		
Veü	Diagnòstic	Pronòstic
Codi Penal espanyol	La dona no apareix en el relat en quant el text és impersonal.	El pronòstic no inclou la dona.
Defensora del Poble ONG UGT	Dona com a víctima. Sovint ambigüitat entre prostituta i víctima de tràfic d'explotació sexual.	Creació de polítiques públiques integrals envers la dona (psicològiques, educatives, sanitàries, etc.). Creació d'alternatives laborals. Clarificació de permisos de treball i residència.
Organització Malos Tratos	El focus és l'home. La dona passa desapercebuda com a crítica a la invisibilització de l'home.	La dona no és objecte de les polítiques públiques en quant ho ha de ser l'home.
Pla Abits de Barcelona	Dona com a apoderada i treballadora sexual.	Donar resposta a la situació d'irregularitat. Oferir un espai on poder assessorar, donar informació, oferir formació,

		etc. Promocionar l'associacionisme del col·lectiu.
Organització OTRAS	Dona com a apoderada i treballadora sexual (llibertat d'agència). En determinats casos, clienta.	Sindicalització del treball sexual per tal de descriminalitzar-lo i garantir drets laborals a totes les persones que l'exerceixen.

Per tant, observem diferents punts. En primer lloc, és cert que hi ha una desprotecció envers les dones en el sistema espanyol ja que no hi ha un diagnòstic clar de la dona, ni com a víctima, treballadora sexual, apoderada, etc. Per altra banda, si ens fixem en el marc interpretatiu dominant, aquest considera la dona com a víctima – tot i que moltes vegades estigui relacionat amb ser víctima de tràfic amb finalitat d'exploració sexual-. Des d'aquesta mirada es proposa protegir-la a partir de realitzar polítiques públiques de caràcter assistencialista i creant una xarxa integral que inclogui diverses mirades professionals. Finalment, el cas concret de Barcelona aposta per la definició de la dona com a “apoderada”, donant-li eines per tal de poder-se organitzar. Aquest model reglamentarista ha desplegat polítiques públiques coherents amb el seu objectiu?

L'entrevista realitzada a l'organització OTRAS ens permet observar la crítica a l'intent de reglamentació a Barcelona amb l'opinió que amaga un rerefons abolicionista. Segons l'organització, l'ordenança municipal de civisme de 2006 feia que moltes dones en situació de tràfic –amb un alt deute econòmic-, rebessin sancions per part de l'ajuntament. A més a més, en els casos de les dones immigrants amb situació irregular això empitjorava el seu estat, ja que si volien legalitzar els papers, apareixia la sanció aplicada. Per altra banda, les polítiques realitzades per l'Agència ABITS, la qual impulsava programes de formació a canvi d'un petit benefici econòmic (400 euros aproximadament), sempre i quan s'abandonés la prostitució, no acomplien amb l'objectiu que les dones trobessin millors oportunitats, sinó que aquestes combinaven la formació amb l'exercici del treball sexual. OTRAS aclareix que, l'última legislatura encapçalada per Colau, la qual ha deixat d'aplicar l'ordenança cívica, ha millorat força la situació de la ciutat – si la comparem amb altres parts d'Espanya actualment-. Cal destacar que el govern ha estat el primer en realitzar reunions amb les diverses entitats de prostitutes.

En conclusió, es rebutja la hipòtesi en quant la reglamentació a Barcelona no ha millorat el desplegament de les polítiques públiques en relació a la prostitució. En aquest sentit, s'observa un disseny poc coherent si l'objectiu és garantir els drets de les prostitutes, ja que, amb l'ordenança cívica de 2006, s'acabava penalitzant doblement les treballadores amb sancions econòmiques per prostituir-se al carrer. A més a més, la formulació no és lògica si es pretén que, amb ajudes de tan sols 400 euros, les dones abandonin la prostitució i visquin dignament.

L'anàlisi que se'n pot derivar de les paraules de l'organització OTRAS és que existeix una necessitat d'escolta de les seves voluntats, més que d'impulsar programes per tal que abandonin la prostitució. Reclamen que el focus principal hauria d'encarar-se en reduir la pobresa i l'estigmatització que pateixen.

4.2. Hipòtesi II: En els marcs interpretatius enfront la prostitució a Espanya es produeix una invisibilització de la figura de l'home, ja sigui com a responsable del problema o com a objecte de la solució.

Centrant-nos en la segona hipòtesi, si ens fixem en la base legal espanyola observem com l'home és totalment invisibilitzat. El fet que el llenguatge sigui impersonal no permet identificar-lo com a subjecte, altrament que no apareix ni la paraula *client* ni *consumidor*. La llei únicament es centra en penalitzar el proxenetisme i el tràfic, però no el fet d'acudir a la prostitució com a demandant d'aquesta.

En segon lloc, la Defensora del Poble exposa una mirada bastant neutra ja que argumenta preferir parlar de persones per tal d'englobar ambdós gèneres. Únicament es situa l'home com a subjecte quan s'afirma que la majoria de condemnats per tràfic són homes. Quan inclou el concepte de clients ho fa sense expressar connotació negativa. És important destacar que el text emfatitza la desigualtat dels homes que pateixen per tràfic enfront les dones, ja que aquests no són objecte de les polítiques de protecció dirigides majoritàriament a les dones.

Per altra banda, El Pla Abits de Barcelona invisibilitza l'home, ja sigui com a subjecte del problema o com a objecte de la solució. Aquest només apareix com a *client* dues vegades, i mai com a *consumidor*, *proxeneta* o *prostituidor*. Tanmateix, s'afirma que és l'home qui més consumeix la prostitució.

En el cas de la UGT, el discurs cataloga l'home com a client i consumidor de serveis sexuals. En aquest sentit, tot i que s'exposa que la normalització de la prostitució per part del món masculí provoca la seva continuació – i doncs, es reflecteix una certa responsabilitat envers el gènere masculí-, no se'ls identifica com a causa de l'existència del fenomen directament. Respecte el pronòstic, s'expressa que s'han d'endurir les penes, sobretot pels traficants i empresaris relacionats amb la indústria del sexe – sense fer referència als clients-.

En cinquè lloc, en el text on la veu prové de les ONG, l'home és un actor més, el qual, tot i que té una certa importància – tot un capítol està dedicat a ell-, només ocupa 20 pàgines en relació a les 200 que té l'informe. L'home és designat com a client des d'una perspectiva en què és inconscient i/o ignorant del fenomen. En relació al pronòstic, l'home no es situa com a objecte de les polítiques públiques.

L'únic cas en què no existeix una invisibilització de l'home el trobem en el document realitzat per l'Organització Malos Tratos, la qual és feminista. En el seu discurs s'invisibilitza la dona i és l'home qui adquireix el rol de protagonista principal. Mitjançant el vocabulari de *prostituïda* i *prostituïdor*, es reflecteix que si el fenomen existeix és degut a què hi ha un home (client) que demanda els serveis sexuals de la dona. Així mateix, el text realitza una gran crítica a la responsabilitat de l'home davant d'un model de sexualitat dominant masculina. Cal destacar que el pronòstic, en coherència, està enfocat en crear polítiques públiques que afavoreixin un treball integral sobretot pels clients o prostituïdors, amb l'objectiu de fer-los verdaderament responsables de la continuació de la prostitució.

Per últim, l'organització OTRAS aclareix que l'home pot tenir el rol de prostitut o de client, tot i que en la majoria dels casos és el segon. Aquest es defineix com qualsevol home que ens volta, la majoria part dels quals no són feministes i no estan desconstruïts. En una situació on la prostitució no estigui descriminalitzada, l'home podria ser còmplice per tal de denunciar les situacions irregulars (actualment és impossible perquè aquest acaba sent penalitzat o estigmatitzat com a *putero*). El pronòstic està totalment en contra de penalitzar el client. El que es pretén és descriminalitzar la prostitució per tal que el client es senti còmode demandant serveis sexuals.

En la taula II s'observa què plantegen les diferents veus en relació al rol de l'home en el fenomen de la prostitució.

Taula II: L'home en els marcs interpretatius enfront la prostitució		
Veu	Diagnòstic	Pronòstic
Codi Penal espanyol	Home invisibilitzat: llenguatge impersonal.	La llei només es centra en penalitzar el proxenetisme i el tràfic. No menciona l'home com a client.
Defensora del Poble Pla Abits de Barcelona UGT ONG	Client sense cap tipus de connotació negativa, tot i reconèixer que els homes són qui majoritàriament realitza la demanda. L'home és presentat com a inconscient i/o ignorant del fenomen.	Enduriment de les penes envers els proxenetes i els traficants. Els clients no són objecte de les polítiques públiques.
Organització OTRAS	Client. En certs casos prostitut. El concepte té connotació positiva.	Descriminalitzar la prostitució per tal que el client es senti còmode demandant serveis sexuals.
Organització Malos Tratos	L'home com a prostituïdor responsable de l'existència de la demanda.	Creació d'una xarxa integral orientada als clients o prostituïdors amb la finalitat de responsabilitzar-los.

Així doncs, es confirma la hipòtesi observant una plena invisibilització de l'home en la major part dels discursos, tot i que s'afirmi que és aquest gènere qui més consumeix la prostitució. L'home no és subjecte de responsabilitat ni estigmatització per part de la societat – cosa que sí que succeeix amb la dona-. El marc interpretatiu dominant situa l'home com a client/consumidor, tot i que no el responsabilitza, passant desapercebut en el pronòstic, on la major part de propostes es basen en incrementar la persecució als

traficants i proxenetes però no als demandants de prostitució. Per altra banda, observem que des de la mateixa prostitució el rol de client pren una connotació positiva.

4.3. Existeixen inconsistències en la formulació del diagnòstic i el pronòstic en els marcs interpretatius enfront la prostitució. El reconeixement de la desigualtat de gènere com a causa problemàtica no va acompanyat de polítiques públiques d'igualtat.

D'entrada ens fixarem en els discursos que sí que compleixen la hipòtesi, el redactat per la UGT, el Pla Abits de Barcelona i la veu de l'Organització OTRAS. El relat del sindicat es basa en el reconeixement de la desigualtat de gènere com a causa principal de l'existència de la prostitució, però sense reflectir-ho en el pronòstic: cap de les propostes realitzades es dirigeixen a lluitar per una igualtat efectiva entre homes i dones. Per altra banda, en el Pla Abits de Barcelona, aquest destaca que el gènere és una causa rellevant, tot i que les casuístiques són molt diverses i no es pot generalitzar. En el seu pronòstic no conté el gènere tot i exposar que els professionals que treballin en el sector han d'adoptar una mirada que compregui el biaix que existeix de gènere (la majoria de persones que exerceixen la prostitució són dones). Per últim, l'Organització OTRAS, tot i analitzar la societat des d'una perspectiva de gènere i destacar l'existència del patriarcat com a causa de la desigualtat entre homes i dones, en el pronòstic no s'estableixen propostes en relació a aconseguir una igualtat de gènere, sinó que s'assumeix que la desigualtat no només està en la prostitució sinó a tota la societat, per tant, el treball sexual no té la capacitat d'acabar amb els rols de gènere.

Per altra banda, tenim tres casos de textos en què el gènere no és important, ni en el diagnòstic, ni en el pronòstic. En primer lloc, el Codi Penal espanyol no contempla la perspectiva de gènere en les seves línies, ni de manera explícita ni implícita, doncs el vocabulari és impersonal. En segon lloc, si ens fixem en el discurs tècnic que realitzen les diverses ONG que treballen diàriament amb la prostitució, el gènere és una causa més del fenomen, juntament amb la pobresa, la corrupció social, etc., però sense tenir una rellevància especial. En aquesta mateixa direcció, el pronòstic no exposa cap solució basada en aconseguir la igualtat de gènere. En tercer lloc, la Defensora del Poble mostra un diagnòstic centrat en analitzar el fenomen com una violació dels drets humans més que en una violència exercida cap a les dones, argumentant que si s'utilitza de manera estricta la perspectiva de gènere aquesta pot desprotegir els homes

dissenyant polítiques únicament per a un gènere concret. En aquest sentit, es diferencien les víctimes de violència de gènere amb les de tràfic amb finalitat d'exploració sexual. Si ens fixem en el pronòstic, només hi ha una proposta relacionada amb el gènere, la qual exposa que les mesures destinades a abordar les causes com la discriminació per motius de gènere i la desigualtat subjacent desenvolupen un paper essencial a l'hora d'assegurar una restitució efectiva de les dones i nenes víctimes de tràfic.

Per últim, únicament en el cas de l'Organització Malos Tratos el gènere hi és present de manera rellevant, tant en el diagnòstic com en el pronòstic, mostrant la desigualtat que existeix entre homes i dones com la causa principal de l'existència de la prostitució. De manera coherent, la solució inclou l'educació en igualtat en ambdós gèneres, destacant que han de ser els agents socialitzadors (família, escola, mitjans de comunicació, societat, etc.) els responsables d'establir uns models de relacions igualitàries i de fomentar una sexualitat lliure, desnormalitzant la prostitució.

En la taula III es mostra quina és la predominança del gènere en el diagnòstic i el pronòstic en les 7 veus analitzades, tenint en compte si el discurs està realment elaborat.

Taula III: El gènere en els marcs interpretatius enfront la prostitució			
Veu	Diagnòstic	Pronòstic	Coherència
UGT Pla Abits de Barcelona Organització OTRAS	Molt elaborat: la desigualtat de gènere com a causa principal.	Poc elaborat: només es proposa actuar amb una perspectiva de gènere, sense materialitzar polítiques concretes.	No és coherent.
Codi Penal espanyol ONG Defensora del Poble	Poc elaborat: la desigualtat de gènere com una de les causes, no la més rellevant.	Poc elaborat: cap solució en relació a buscar una igualtat efectiva entre homes i dones.	Coherència entre diagnòstic i pronòstic.

Organització Malos Tratos	Molt elaborat: la desigualtat de gènere com a causa principal.	Molt elaborat: creació de polítiques educatives dirigides a reproduir models de relacions igualitàries per tal d'acabar amb la desigualtat de gènere.	Coherència entre diagnòstic i pronòstic.
---------------------------	--	---	--

Per consegüent, s'afirma la hipòtesi: es constata una incongruència entre el diagnòstic i el pronòstic, on, tot i definir que existeix un problema de desigualtat entre homes i dones, només un discurs es planteja solucionar-lo directament. Això ens indica que les respostes són parcials ja que no tenen present l'anàlisi del problema públic.

Observem, doncs, com la desigualtat de gènere és presentada com una de les causes problemàtiques en la majoria de discursos, amb menor o major freqüència i elaboració de la narrativa de gènere. La única excepció és el cas del Codi Penal, el qual no esmenta el gènere. Finalment, com hem explicat, només una de les set veus, la Organització Malos Tratos, proposa una política pública d'igualtat com a solució, basada en l'educació mitjançant la socialització per aconseguir relacions igualitàries.

5. CONCLUSIONS

Un cop realitzat l'anàlisi podem destacar que no hi ha un marc interpretatiu clarament dominant sobre quin model adoptar en relació a la prostitució. Ho apreciem en la falta de consens entre els diferents actors. L'organització Malos Tratos i el sindicat UGT aposten per un model abolicionista. El Pla ABITS de Barcelona està a favor de la reglamentació. L'organització OTRAS defensa legalitzar el treball sexual en tots els seus àmbits – en relació al model, el cataloguen com a integratiu, semblant al que es porta a terme a Nova Zelanda-. Per últim, el Codi Penal espanyol, la Defensora del Poble i el discurs de les ONG no es posicionen, i doncs, mantenen una defensa de l'*al·legalitat* que es produeix a Espanya davant de la prostitució.

En relació a les hipòtesis, expresseu el següent. Respecte la primera, es pot afirmar que existeix una desprotecció envers la dona ja que legalment no es conceptualitza si ha de ser reconeguda com a treballadora sexual. En aquest sentit, destaquem que el marc interpretatiu dominant situa la dona com a víctima, relacionant la prostitució amb el tràfic amb finalitat d'explotació sexual, tal i com apuntaven Farley, Lynne i Cotton (2005). Per altra banda, també veiem com la immigració és catalogada com a variable important en el context, ja sigui per ser una de les causes o bé per la crítica a les polítiques migratòries repressives que s'apliquen. Per tant, es reforça l'argument de Cancio (2010), el qual exposava que aquestes últimes són un mecanisme de marginació cap a les dones que exerceixen la prostitució.

Per altra banda, es nega la hipòtesis basada en què l'intent reglamentarista de Barcelona ha permès desplegar polítiques públiques que garantissin millor els drets de les prostitutes. Així doncs, es rebutja la idea de Curiel (2008), el qual exposava que l'ordenança cívica de 2006 pretenia eliminar l'estigmatització de les dones. A la pràctica es pot observar com el disseny de les polítiques públiques acaben penalitzant doblement les treballadores sexuals i no els ofereix alternatives reals a la prostitució. En aquest sentit, s'hauria d'intentar fer una labor d'escolta de les seves propostes per tal d'intentar impulsar polítiques que treballin directament amb reduir la pobresa i l'estigmatització, més enllà d'únicament intentar que abandonin el sector.

En segon lloc, s'ha comprovat que existeix una invisibilització de l'home per part de la majoria de veus (sis dels set discursos). Per tant, es confirma la idea de Bustelo i Lombardo (2006). És molt interessant comprovar com, tal i com menciona Jeffreys (2011), els diversos marcs interpretatius utilitzen un vocabulari que dóna suport a la seva explicació: no és el mateix parlar de client que fer-ho utilitzant el concepte de prostituïdor. Així doncs, trobem que el marc interpretatiu dominant situa l'home com el principal client tot i que no el responsabilitza. Partint d'aquí, se'ns planteja la següent qüestió: ajuda la invisibilització de l'home en els discursos a seguir estigmatitzant la dona i, per contra, normalitzar la demanda de l'home? Aquesta és una pregunta que requereix més recerca, la qual ens obria les portes a una futura possible investigació.

En tercer lloc podem afirmar que es existeix un desequilibri entre el diagnòstic i el pronòstic respecte el gènere. En aquest sentit, tot i que la major part dels discursos reconeixen la importància de la desigualtat entre homes i dones com una causa problemàtica, únicament un d'aquests planteja solucionar-ho directament mitjançant polítiques d'igualtat. En aquesta mateixa línia també s'exposa que, tot i que el gènere

apareix amb freqüència, en depèn de quins discursos no ho fa de manera elaborada, tal i com ja explicaven Bustelo i Lombardo (2006).

Un cop finalitzada la recerca, afegir una breu reflexió. Dins del debat enfront la prostitució, les veus estan molt allunyades ideològicament. Depenent de com s'entengui el sexe, el capitalisme i les relacions personals, un/a construeix la realitat d'una manera o altra, i totes han de ser respectades.

Finalment, aclarir que el treball té unes limitacions pel que fa a la generalització, tot i que cal destacar que pot ser rellevant per estudis posteriors sobre el mateix context social, l'Espanya de les dues primeres dècades del segle XXI.

6. BIBLIOGRAFIA

- AJUNTAMENT DE BARCELONA (2006). *Pla per a l'abordatge integral del treball sexual*. Pla ABITS. Document aprovat pel plenari del Consell Municipal del 28 d'abril de 2008. Edició: Ajuntament de Barcelona. Regidoria de Dona i Igualtat d'Oportunitats.
- AJUNTAMENT DE BARCELONA (2019). *Atenció a les dones cis i trans treballadores sexuals: Agència ABITS*. Regidoria de feminismes i LGTBI. Extret de <https://ajuntament.barcelona.cat/dones/ca/informacio-i-atencio/atencio-les-dones-cis-i-trans-treballadores-sexuals> (Última visualització l'1 d'abril de 2019).
- BLANCO, E. S. (2013). *La prostitución desde una perspectiva de género*. II Xornada de Innovación en Xénero. Universidad de Vigo.
- BUSTELO, M., & LOMBARDO, E. (2006). *Los marcos interpretativos de las políticas de igualdad en Europa: conciliación, violencia y desigualdad de género en la política*. Revista Español.a de Ciencia Política, vol.14, pàg. 117-140.
- CANCIO, M. (2010). *Prostitución y Derecho Penal*. El País (online). Extret de https://elpais.com/diario/2010/02/03/opinion/1265151613_850215.html (Última visualització l'1 de febrero de 2019).
- CORBIN, J. M., & STRAUSS, A. (1990). *Grounded theory research: Procedures, canons, and evaluative criteria*. Qualitative sociology, vol.13, pàg. 3-21.
- CURIEL, P. B. (2008). *Prostitución y políticas públicas: entre la reglamentación, la legalización y la abolición*. Fundación Alternativas. Madrid.

- DEFENSOR DEL PUEBLO (2012). *La trata de seres humanos en España: víctimas invisibles*. Madrid.
- DEFENSOR DEL POBLE (2019). *Qui som*. Extret de <https://www.defensordelpueblo.es/ca/> (Última visualització el 27 de març de 2019).
- EDEMAN, M. (1988). *Constructing the political spectacle*. University of Chicago Press.
- FARLEY, M., LYNNE, J., & COTTON, A. J. (2005). *Prostitution in Vancouver: Violence and the colonization of First Nations women*. *Transcultural psychiatry*, vol. 42(2), pàg. 242-271.
- GÓMEZ, Á., PÉREZ, S., & VERDUGO, R. M. (2016). *Dominación, sexualidad masculina y prostitución en España: ¿por qué los hombres españoles consumen sexo de pago?* *Convergencia*, vol. 23 (71), pàg.149-174.
- HERNÁNDEZ, M. (2018). *El Gobierno da luz verde a un sindicato de "trabajadoras sexuales en España"*. *El Mundo*. Extret de <https://www.elmundo.es/espana/2018/08/30/5b86dc7946163f583c8b458e.html> (Última visualització el 4 de febrer de 2019).
- HERNÁNDEZ OLIVER, B. (2010). *¿Abolir o legalizar la prostitución?* *Razón y fe: Revista hispanoamericana de cultura*, vol. 261(1337), pàg.189-200.
- IBARRA, A. (2014). *La "desprotección" de las inmigrantes sin papeles y prostitutas*. *Diario de noticias*. Extret de <https://www.siiis.net/documentos/hemeroteca/8011910.pdf> (Última visualització el 23 de gener de 2019).
- LEY ORGÁNICA 10/1995, de 23 de noviembre, del Código Penal. Jefatura del Estado «BOE» núm. 281, de 24 de noviembre de 1995, pàg. 76-79.
- MENESES C., UROZ J., RÚA, A., GORTÁZAR, C., & CASTAÑO, M. J. (2015). *Apoyando a las víctimas de trata. Las necesidades de las mujeres víctimas de trata con fines de explotación sexual desde la perspectiva de las entidades especializadas y profesionales involucrados*. Propuesta para la sensibilización contra la trata. Ministerio de Sanidad, Servicios Sociales e Igualdad. Madrid.
- MORALES, E. M. (2011). *Prostitución y trata de mujeres con fines de explotación sexual*. Universidad de Salamanca.
- NUSSBAUM, M. C. (1999). *Sex and social justice*. Oxford University Press.
- ORGANIZACIÓN MALOS TRATOS (2008). *El cliente de la prostitución, de invisible a responsable*. Comisión para la investigación de Malos Tratos a Mujeres. Madrid.

- ORGANIZACIÓN MALOS TRATOS (2019). Quién somos. Extret de <http://malostratos.org/asociacion-malos-tratos/asociacion-victimas-violencia-de-genero/> (Última visualització el 19 de març de 2019).
- EL PAÍS (2019). *Una ley histórica*. Extret de https://elpais.com/diario/1995/11/09/espana/815871615_850215.html (Última visualització el 23 de març de 2019).
- PARSONS, C. (2010). *Constructivism and interpretive theory*. Theory and methods in political science, vol.3, pàg. 80-98.
- RAYMOND, J. G. (2000). *Guía para el nuevo Protocolo de Naciones Unidas sobre el Tráfico de Personas*. Dirección General de la Mujer de Naciones Unidas.
- REAL ACADEMIA ESPAÑOLA (2018). *Prostitución*. Diccionario de la lengua española (versió 23.2.). Extret de <https://dle.rae.es/?id=UQxO9nC> (Última visualització 20 de desembre de 2018).
- REIN, M., & SCHON, D. (1993). *Reframing policy discourse*. Duke University Press.
- RODRÍGUEZ, S. L. (2011). *¿Cuáles son los marcos interpretativos de la violencia de género en España?: un análisis constructivista*. Revista Española de Ciencia Política, vol. 25, pàg.11-30.
- OUTSHOORN, J. (2001). *Debating prostitution in parliament: a feminist analysis*. European Journal of Women's Studies, vol. 8(4), pàg. 472-490.
- TARROW, S. (2004). *El poder en movimiento. Los movimientos sociales, la acción colectiva y la política*. Alianza Editorial. Revista de Investigaciones México-Estados Unidos CIMEXUS.
- UNIÓN GENERAL DE TRABAJADORES (2006). La prostitución, una cuestión de género. Madrid, 13 de enero de 2006.
- UNIÓN GENERAL DE TRABAJADORES (2019). Qué es la unión general de trabajadores. Extret de <http://www.ugt.es/que-es-ugt> (Última visualització 2 de març de 2019).
- VALIENTE, C. (2005). *State feminism and gender equality policies: The case of Spain*. Editorial Routledge.
- VAN HULST, M., & YANOW, D. (2016). *From policy "frames" to "framing" theorizing a more dynamic, political approach*. The American Review of Public Administration, vol.46 (1), pàg. 92-112.

7. ANNEXOS

7.1. Model de fitxa d'anàlisi

➤ Característiques generals

- Quina és la veu del text? Quina relació manté amb la prostitució?
S'intenta analitzar quina relació existeix entre l'actor que redacta el discurs i l'objecte d'estudi, la prostitució. La finalitat és indagar quins interessos poden estar-hi relacionats.
- Com es planteja la prostitució en el discurs?
Explicació del diagnòstic i del pronòstic de manera superficial. L'objectiu és analitzar quin és el model normatiu predominant (abolicionista, reglamentarista o legalista).
- Quines són les paraules més destacades del text?
Aquest punt ens permet observar, de manera general, quina direcció pren el text en termes lingüístics.

➤ Gènere

- Amb quins conceptes es relaciona el gènere en el diagnòstic?
Es realitza mitjançant la relació entre els conceptes dins del text.
- Amb quins conceptes es relaciona el gènere en el pronòstic?
Es realitza mitjançant la relació entre els conceptes dins del text.
- El pronòstic que es planteja és coherent amb el diagnòstic?
- El gènere, doncs, és predominant en el discurs?
Existeix una perspectiva de gènere? On predomina més, en el diagnòstic o pronòstic?

➤ El rol de la dona

- Quins són els adjectius atribuïts a la dona en el diagnòstic?
- Quin és el rol de la dona en el pronòstic?

➤ El rol de l'home

- Quina diferència existeix entre home i dona en el discurs envers la prostitució? L'home realment passa desapercebut?
- Quin rol adquireix l'home en la definició del fenomen? Com és catalogat?
- L'home és vist com a objecte/subjecte en la solució?

7.2. Fitxa de la UGT: “La prostitución, una cuestión de género”

Referència: UNIÓN GENERAL DE TRABAJADORES (2006). *La prostitución, una cuestión de género*. Madrid, 13 de enero de 2006.

Característiques generals:

Quina és la veu del text? Quina relació manté amb la prostitució?

La veu és de la Unión General de Trabajadores (UGT), sindicat majoritari el qual exerceix com a interlocutor social. La Constitució espanyola de 1978 encomana el sindicat com a defensor dels interessos generals del treballador (Unión General de Trabajadores, 2019).

En aquest punt hem de tenir en compte que la UGT, com a sindicat que defensa els interessos dels treballadors, és un actor important pel fet de reconèixer o no la prostitució com a treball. És molt important, doncs, que ens aturem a analitzar quin significat adquireix la relació entre treball i prostitució.

El concepte **treball** apareix en el discurs 18 vegades. Les relacions més importants que s’hi realitzen són les següents:

1. Els més interessats en què la prostitució esdevingui un treball com qualsevol altre són els mateixos explotadors, els traficants de persones i els propietaris de bordells.
2. En el cas que es legalitzi la prostitució, l'estat hauria de recollir impostos de la venda d'aquest producte, el qual es basa en la venda del cos humà, majoritàriament de la dona.
3. Si es reconeix la prostitució com a un treball legal s’han de reconèixer uns drets laborals vinculats a aquest. En aquest sentit, com es poden garantir unes condicions mínimes si la prostitució està rodejada de vulneracions?
4. L'estigmatització i el poder dels propietaris envers les dones fa que, per molt que es proclami un treball “lliure”, aquest s’allunyi d'aquest adjectiu. Si s’accepta socialment com a treball és perquè es desvincula de l’anàlisi de perspectiva de gènere.
5. L'objectiu real de legalitzar la prostitució és l'estalvi de controls d'inspecció de treball i altres institucions.

Com es planteja la prostitució en el discurs?

En una primera aproximació, observem la següent cita extreta del text:

“Els partidaris de distingir entre la prostitució voluntària i la forçosa obvien el debat mateix sobre la prostitució, el per què de la seva existència i el transfons de la mateixa” (pàg. 2). Així doncs, el text ho diu clar, *“la prostitució no pot considerar-se un treball legítim ja que la demanda de prostitució i de totes les altres formes d'explotació sexual desenvolupa un paper decisiu en el creixement i l'expansió del tràfic de dones i nens”* (pàg. 15). Per tant, la prostitució en el discurs és definida des del model abolicionista.

En referència a la definició mateixa de prostitució (**diagnòstic**), aquesta es relaciona amb l'esclavitud, l'explotació i la vulneració de drets humans, allunyant-lo completament, com hem vist anteriorment, del treball legal. A més a més, defineix la prostitució des d'una perspectiva de gènere: no es pot desvincular la prostitució de les seves causes, que són, majoritàriament, el sistema patriarcal. En últims termes, no diferencia la prostitució lliure i la forçosa, amb el següent argument: *“això contribueix a desviar la realitat del problema i serveix als interessos dels explotadors, els quals resulten ser els més beneficiats dels mateixos”*.

En referència a quina és la solució plantejada (**pronòstic**), les propostes de polítiques públiques predominants són la implementació de mesures que ajudin a disminuir o abolir la demanda de prostitució, incloent entre elles el càstig a qui compri serveis sexuals, l'establiment de programes de prevenció per conscienciar la opinió pública, l'adopció de mesures que facilitin el suport i assistència integral, etc.

Quines són les paraules més destacades del text?

Prostitució (227), dones (88), sexual (61), drets (36), gènere (36), explotació (27) i desigualtat (5).

Gènere:

Amb quins conceptes es relaciona el gènere en el diagnòstic?

La definició de la prostitució inclou el gènere 14 vegades. Entre aquestes, se'n desglossen tres idees bàsiques. En primer lloc, existeix una gran crítica a l'absència de perspectiva de gènere en la societat, cosa que facilita associar la prostitució com un treball qualsevol. En aquesta mateixa direcció, si no s'observa la violència de gènere que s'estableix envers la dona en l'exercici de la prostitució, es reproduïx la vulneració de drets humans. En últim terme, la desigualtat de gènere s'estableix com la causa

principal de l'existència de la prostitució, seguida de causes socials, econòmiques i personals.

Amb quins conceptes es relaciona el gènere en el pronòstic?

Si ens fixem en el pronòstic, el concepte de *gènere* apareix 4 vegades. El discurs de la UGT exposa que una de les solucions és observar la prostitució des d'una perspectiva de gènere, per tal d'entendre la causa de la mateixa i, posteriorment, eliminar la demanda que se'n fa. En aquest sentit, s'analitza el cas suec com a model desitjable, el qual penalitza els homes que acudeixen a la prostitució.

Cal fer referència que aquestes idees apareixen implícites en el text, fora de l'apartat de les 10 propostes que realitza formalment la UGT.

El pronòstic que es planteja és coherent amb la definició del problema?

Tot i que com hem esmentat hi ha un anàlisi del fenomen des de la perspectiva de gènere, de les 10 propostes que planteja la UGT com a solució no n'hi ha cap que faci referència al gènere directament. La majoria d'aquestes es basen en com ha de penalitzar l'estat els demandants de prostitució, com ha de re-integrar les prostitutes, etc.

En aquest sentit, la conclusió sobre la coherència entre diagnòstic i pronòstic és que, tot i que es cataloga la desigualtat de gènere com a principal problema, les solucions proposades no resolen de manera immediata aquest, sinó que únicament es delimiten a "eliminar" o "castigar" la prostitució de manera dràstica, sense incidir sobre els rols de gènere.

El gènere, doncs, és predominant en el discurs?

El gènere és predominant. A més a més, el text inclou una perspectiva de gènere que estudia el fenomen mitjançant l'afirmació de les desigualtats entre homes i dones.

Per altra banda, comparant diagnòstic i pronòstic, en el primer el gènere apareix 13 vegades, mentre que en el segon 4. El gènere en el diagnòstic, com hem vist, hi apareix amb força, sent la desigualtat de gènere la causa principal de l'existència de la prostitució. En canvi, en el pronòstic, aquest hi apareix dèbilment.

El rol de la dona

Quins són els adjectius atribuïts a la dona en el diagnòstic?

La *prostituta* és sotmesa al domini per part de l'home. Així doncs, la dona apareix com una mercaderia i producte pel segon. En aquest sentit, es manifesta una relació molt

clara entre el concepte de “dona” i “víctima”, juntament amb violència de gènere, ja sigui sexual, física, etc., que exerceix l’home envers la dona. Aquesta violència s’intensifica quan la dona és migrada.

Per tant, el concepte de dona s’allunya d’una acceptació de la prostitució com a treball sexual, destacant la vulnerabilitat de la prostitució en un ambient de violència constant.

Quin és el rol de la dona en el pronòstic?

La dona és el principal objecte de polítiques públiques. A la dona “se l’ha de protegir” i s’ha de crear entorn d’ella una assistència integral – ja sigui psicològica, educativa, sanitària, etc.-. Per altra banda, s’aboca a la possibilitat d’educar a les “potencials prostitutes” per tal que coneguin els riscos de l’explotació sexual.

En conclusió, el pronòstic envers la dona es basa en la protecció de la dona i en la prohibició del treball sexual.

El rol de l’home

Quina diferència existeix entre home i dona en el discurs envers la prostitució? L’home realment passa desapercebut?

La dona en aquest és la protagonista. En canvi, l’home, tot i que adquirint un rol de responsable, apareix com a secundari. Aquest apareix únicament una quarta vegada de les que es cita la dona. Així doncs, passa desapercebut.

Quin rol adquireix l’home en la definició del problema? Com és catalogat?

L’home apareix com a client (14 vegades). En canvi, el terme de prostituïdor només apareix una vegada i fa referència als amos de les xarxes de locals d’altern.

Així doncs, com a client, l’home es mostra consumidor de serveis sexuals. En aquest sentit, la demanda d’aquests és normalitzada socialment: existeix una acceptació que legitima la prostitució en el món masculí.

L’home és vist com a objecte/subjecte en la solució?

En el pronòstic l’home adquireix un rol bastant invisible. El que sí que s’exposa és que s’han d’endurir penes. Ara bé, aquestes s’orienten sobretot als traficants i empresaris relacionats amb la indústria del sexe, i no tant amb els “clients” més directes.

7.3. Fitxa de l'Organització Malos Tratos: “El cliente de la prostitución, de invisible a responsable”

Referència: ORGANIZACIÓN MALOS TRATOS (2008). *El cliente de la prostitución, de invisible a responsable*. Comisión para la investigación de Malos Tratos a Mujeres, Madrid.

Característiques generals

Quina és la veu del text? Quina relació manté amb la prostitució?

L'organització Malos Tratos sorgeix de l'experiència de psicòlogues, treballadores socials, metges, sociòlogues, advocades, etc., que estaven en contacte amb dones maltractades. El 1983 neix com a organització independent, amb ideologia feminista i amb un últim objectiu d'eradicar la violència contra la dona (Organización Malos Tratos, 2019).

Aquest actor ens permet observar des de quina perspectiva analitza la prostitució aquell agent encarregat de treballar amb casos de violència de gènere i explotació sexual. S'ha de tenir en compte que l'interès principal d'aquesta organització és “eliminar” la violència de gènere. En aquest direcció, és interessant qüestionar-se: percep la prostitució com a exercici d'apoderament (treball sexual lliure) o com una conseqüència més de l'explotació sexual?

Com es planteja la prostitució en el discurs?

La definició de la prostitució en el discurs té un subjecte com a destacat: l'home. La principal causa de la prostitució es defineix com la mateixa demanda que en fan els homes, i doncs, es mostra un acte de dominació d'aquests envers la dona. Per altra banda, el concepte “treball” només apareix dues vegades, separant-lo del concepte de prostitució.

En la següent cita es sintetitza com es descriu el fenomen en el text: *la prostitució és l'esclavitud del segle XXI*” (pàg. 2). Així doncs, observem que el discurs té un caràcter abolicionista: *“legalitzar la prostitució és legitimar la violència contra les dones”* (pàg. 18).

Com ja hem mostrat, el seu **diagnòstic** es basa en analitzar la prostitució com una expressió més de la desigualtat de gènere. En concordança, el seu **pronòstic** es fonamenta en educar amb igualtat de drets per tal que es reproduïxin relacions igualitàries i no de poder i en establir polítiques que treballin de manera integral el

fenomen de la prostitució, contemplant com element essencial els clients – aquest darrer punt molt semblant al model suec -.

Quines són les paraules més destacades del text?

Prostitució (59), dones (54), client (42), demanda (22) i homes (20).

Gènere:

Amb quins conceptes es relaciona el gènere en el diagnòstic?

El mateix concepte de gènere apareix amb molt poca força, constant únicament dues vegades, en les quals s'explica com a causa de la prostitució: el consum de serveis sexuals es marca pel gènere en tant que ho fan els homes per a reivindicar la seva posició d'*homes*.

Tot i així, cal destacar que es dóna molta importància a les paraula "igualtat/desigualtat" entre home i dona, les quals apareixen 7 i 3 vegades – respectivament-.

Amb quins conceptes es relaciona el gènere en el pronòstic?

La paraula de gènere en el pronòstic no apareix en cap moment. Cal destacar, però, que totes les propostes incorporades es basen en aconseguir una igualtat real entre homes i dones. Es mostren a continuació les més destacades:

- Educar en la igualtat de drets a homes i dones.
- Els agents socialitzadors (família, escola, mitjans de comunicació, societat, etc.) han d'educar els nens i joves amb l'establiment de models de relacions igualitàries.
- Fomentar, a través dels mateixos agents socialitzadors una sexualitat lliure i exercida amb igualtat, que potencii el desenvolupament integral de la personalitat dels nois i joves.
- Desposseir la sexualitat i el desig sexual de la carga de tabú i repressió a la qual a vegades apareix envoltada, ja que acaba normalitzant la prostitució.
- Establir polítiques públiques que treballin de manera integral el fenomen de la prostitució dirigides als veritables responsables: els prostituïdors.

Així doncs, el que observem és que, tot i que no es fa referència al propi concepte de gènere, les solucions estan totalment dirigides a buscar la igualtat entre home i dona.

Hem de destacar el fet que l'home és considerat com a objecte de les polítiques públiques amb la finalitat de poder canviar la manera de socialitzar – qüestionant-se els rols de gènere-.

El pronòstic que es planteja és coherent amb la definició del problema?

El pronòstic és totalment coherent. Si ho veiem des d'una línia causal, si l'arrel de l'existència de prostitució és la dominació de l'home sobre la dona, la solució proposada és l'educació per tal d'aconseguir unes relacions igualitàries que no permetin tal dominació, i, doncs, abolir, de manera natural la prostitució.

El gènere doncs, es predominant en el discurs?

El propi concepte de gènere apareix únicament 2 vegades; ara bé, el discurs està totalment posicionat amb l'existència d'una desigualtat entre homes i dones i, en concordança, proposa unes solucions dirigides a poder aconseguir una plena igualtat: “educar en la igualtat entre homes i dones” (pàg. 18)

Així doncs, tot i mancar un llenguatge de gènere, com veurem seguidament, aquesta està implícita en les idees.

El rol de la dona

Quins són els adjectius atribuïts a la dona en el diagnòstic?

En primer lloc, posar èmfasi en què la paraula *prostituta* no apareix cap vegada en el text. Per tant, aquest intenta desnormalitzar l'ús d'aquest llenguatge. En el discurs es cataloga la dona com a prostituïda (6 vegades), relacionada sempre amb un subjecte, el qual és el prostituïdor. Per tant, si existeix la dona prostituïda és perquè hi ha un prostituïdor que la converteix en tal. Per altra banda, també es fa referència al concepte *puta*, el qual és criticat ja que és utilitzat pels mateixos prostituïdors per tal d'estigmatitzar les dones, que, segons ells, són d'àmbit públic (i no privat) – relacionant els prostituïdors amb una moral conservadora-.

Així doncs, el concepte de *dona* en termes general es relaciona amb l'objecte i no el subjecte, ja que, com hem dit anteriorment, aquesta és la mercaderia pel qual l'home satisfà les seves necessitats. A més a més, el concepte es relaciona en més d'un cas amb dona immigrant (3 vegades).

En últim terme, cal destacar que el concepte de víctima només apareix dues vegades, i sense cap relació directa amb dona.

Quin és el rol de la dona en el pronòstic?

La dona, com a subjecte, no és ni responsable ni subjecte de protecció. En el text aquest comportament ja és anomenat com derivat del *nou feminisme*, el qual es fixa sobretot en la figura del prostituïdor i deixa de banda el rol de la dona.

És més, les propostes només fan referència a aconseguir una igualtat efectiva entre homes i dones, però és la societat, mitjançant l'educació, la responsable d'aconseguir-ho.

El rol de l'home

Quina diferència existeix entre home i dona en el discurs envers la prostitució?

L'home passa realment desapercbut?

L'home adquireix tota la rellevància en el fenomen com a subjecte de l'acció. En canvi, el paper de la dona és residual. El vocabulari predominant de *prostituída* i *prostituídor* ja reflecteix aquesta dinàmica: si la dona existeix és gràcies a què hi ha un home que demanda els serveis sexuals d'aquesta.

Quin rol adquireix l'home en la definició del problema? Com és catalogat?

L'home és el subjecte principal en aquest discurs. Aquest és reconegut com l'actor principal ja que és qui decideix "*consumir prostitució*". En el discurs es classifiquen fins i tot els diferents tipus d'homes que existeixen en relació a la prostitució: homes igualitaris, no igualitaris i homes clients prostituïdors.

L'ús que se'n fa del concepte *client* i *prostituïdor* és molt interessant. Es parla de client perquè és el concepte més clar a l'hora de reconèixer l'home que assisteix a una prostituta. Ara bé, es cataloga com a prostituïdor ja que l'home roman a l'anonimat, en quant que la societat ni visualitza ni condemna la seva conducta. S'argumenta que, mentre en el món comercial, l'oferta i la demanda són dos parts reconegudes, en el fenomen de la prostitució no és així.

Aquest és un dels fragments que més ens reflecteix la gran crítica que existeix per la invisibilització que es produeix de la figura de l'home en la majoria de marcs interpretatius. A més a més, s'exposa la gran normalització existent respecte que l'home consumeixi prostitució, i, en canvi, l'estigmatització envers la dona.

En tot cas, l'home en aquest discurs apareix com a principal responsable, definint de quina manera un determinat model de sexualitat masculina crea aquesta "normalització".

L'home és vist com a objecte/subjecte de la solució?

Analitzant el pronòstic, hi ha una proposta determinada que exposa que s'han de realitzar polítiques públiques que afavoreixin un treball integral, sobretot pels clients o prostituïdors, amb l'objectiu de poder fer-los verdaderament responsables de l'existència

del fenomen. Així doncs, el canvi ha de passar per la transformació de com entenen les relacions entre homes i dones els primers.

7.4. Fitxa del Codi Penal espanyol: Llei Orgànica 10/1995

Referència: LEY ORGÁNICA 10/1995, de 23 de noviembre, del Código Penal. Jefatura del Estado «BOE» núm. 281, de 24 de noviembre de 1995, pàg. 76-79.

Característiques generals

Quina és la veu del text? Quina relació manté amb la prostitució?

El Codi Penal espanyol va ser aprovat pel Congrés de Diputats el 1996 amb 200 vots a favor (PSOE, IU, CiU, entre d'altres), amb Felipe González al capdavant del govern. El PP va ser l'únic partit que es va abstenir (130 abstencions). Es tracta d'una llei orgànica que defineix els delictes mitjançant l'establiment de penes i les mesures de seguretat (El País, 2019).

La llei és interessant pel fet que despenalitza una gran part dels comportaments associats a la prostitució, considerats delictes en el passat. Així doncs, aquesta veu ens mostra quina és la base legal espanyola actual en matèria de prostitució a Espanya (Valiente, 2005).

Com es planteja la prostitució en el discurs?

La prostitució "*lliure*" no està recollida en aquest codi penal. Tot i així, s'estableixen amb claredat delictes relacionats amb prostitució de menors, prostitució forçada o coaccionada de majors d'edat. També s'estableix com a delicte el fet de lucrar-se de l'exercici de la prostitució d'una altra persona.

En aquest sentit, la manca de definició de la prostitució fa que es desregularitzi ja que només penalitza casos concrets, clars de ser explotació sexual. Així doncs, aquest discurs legal té un caràcter difús pel que fa al model normatiu. No és abolicionista perquè no prohibeix la prostitució, no és legalista ja que no la legalitza, però, en últim terme, tampoc és reglamentarista degut que no regula la seva execució. És per aquest mateix motiu que observem que hi ha una situació d'al·legalitat.

El pronòstic, com a llei, penalitza aquelles accions definides com a delictes, les quals, com hem dit, estan relacionades amb l'explotació sexual.

Quines són les paraules més destacades del text?

Discapacitat (21), presó (22), multa (16) i víctima (12).

Gènere

Amb quins conceptes es relaciona el gènere en el diagnòstic?

El discurs no té perspectiva de gènere.

Amb quins conceptes es relaciona el gènere en el pronòstic?

El discurs no té perspectiva de gènere.

El pronòstic que es planteja és coherent amb el diagnòstic?

El discurs no té perspectiva de gènere.

El gènere, doncs, és predominant en el discurs?

No hi ha cap tipus de perspectiva de gènere en el discurs. El concepte de gènere no apareix, ni de manera explícita ni implícita: en aquest sentit, el vocabulari és impersonal.

El rol de la dona

Quins són els adjectius atribuïts a la dona en el diagnòstic?

No podem atribuir uns adjectius concrets a la dona ja que el text utilitza expressions impersonals (persona, persona jurídica, aquell que, etc.). Ara bé, observem que apareix amb gran importància la paraula *víctima*, la qual s'utilitza per aquella persona que ha patit una situació intimidatòria, és vulnerable enfront l'altre, etc. Tanmateix, no hi ha una relació directa entre prostituta i víctima. És més, no s'utilitza la paraula prostituta.

Quin és el rol de la dona en el pronòstic?

No té cap rol específic ja que no és mencionada. Per contra, s'utilitza l'expressió "la persona culpable/responsable serà penalitzada". Tot i així, si analitzem la llei, es penalitza als tercers, mai la dona que exerceix la prostitució.

El rol de l'home

Quina diferència existeix entre home i dona en el discurs envers la prostitució?

L'home realment passa desapercebut?

Com hem esmentat anteriorment, al no haver distinció de gènere, no es dóna importància a cap d'ambdós gèneres.

Quin rol adquireix l'home en la definició del fenomen? Com és catalogat?

Quan apareix la paraula “responsable” o “culpable”, aquesta es relaciona amb una superioritat laboral, jeràrquica, docent, etc.

L’home és vist com a objecte/subjecte de la solució?

L’home, com que no és catalogat com a tal, no és ni objecte ni subjecte. Ara bé, hem de tenir present que el codi penal penalitza el proxenetisme i el tràfic de persones amb fins d’explotació sexual, però no el fet d’acudir a la prostitució com a demandant (client).

7.5. Fitxa d’entitats que treballen diàriament amb la prostitució: “Apoyando a las víctimas de trata”

Referència: · MENESES, C., UROZ J., RÚA, A., GORTÁZAR, C., & CASTAÑO, M. J. (2015). *Apoyando a las víctimas de trata. Las necesidades de las mujeres víctimas de trata con fines de explotación sexual desde la perspectiva de las entidades especializadas y profesionales involucrados*. Propuesta para la sensibilización contra la trata (p.6-186).

Característiques generals

Quina és la veu del text? Quina relació manté amb la prostitució?

Aquesta investigació es realitza des de la mirada de les entitats que treballen amb casos de tràfic de dones amb fins d’explotació sexual i violència de gènere. El discurs està format per l’opinió general d’aquestes organitzacions, les quals són, entre d’altres, Victoria Kent, Nueva Vida, Médicos del Mundo, Hetaira, Cruz Roja, etc.

S’ha d’assenyalar que aquest text ha estat escrit per investigadors en nom de la Delegació del Govern per a la Violència de Gènere l’any 2015. És important tenir-ho present al veure la neutralitat del llenguatge respecte el fenomen.

Com es planteja la prostitució en el discurs?

No hi ha una definició clara sobre la prostitució. Aquesta es troba totalment lligada al tràfic de dones amb fins d’explotació sexual. En aquest mateix sentit, el text utilitza els dos conceptes de manera ambigua, diferenciant-los pel fet que la prostitució és voluntària, tot i que posteriorment exposant molts casos de prostitució lligats amb el tràfic. Tanmateix, el diagnòstic, com veurem posteriorment, destaca el caràcter de víctima de les dones, tot i que tampoc es posiciona amb si la prostitució s’ha de legalitzar o bé prohibir.

Si ens fixem en el pronòstic, i tenint en compte que les propostes estan realitzades per treballadors d'organitzacions no governamentals, les formulacions estan resumides en els següents punts:

- Es demana que les diferents administracions es coordinin per tal d'articular accions que persegueixin l'abús i l'explotació, tenint present que les mesures punitives sense seguiment posterior poden generar més prejudicis que beneficis per la dona.
- Es proposa que les forces de seguretat no es centrin únicament en el delictes sinó també en la situació de les víctimes.
- Es destaca la importància de l'atenció sanitària, a més a més de per la pròpia cura de les víctimes, per poder detectar i identificar casos de tràfic.
- Es veu com a necessari crear una llei integral contra el tràfic amb fins sexuals.

D'aquestes propostes se'n deriva la següent reflexió. En primer lloc, es posa el focus en la dona i en la seva protecció. En segon lloc, les solucions estan enfocades al tràfic de dones amb fins d'explotació sexual i no a la reducció o prohibició de la prostitució. Així doncs, aquest text no es posiciona i pren un caràcter neutral davant el fenomen. En certa manera dona suport a la idea d'al·legalitat que hi ha a Espanya enfront la prostitució: es té molt clara la vulneració de drets que existeix quan parlem de tràfic de dones amb fins d'explotació sexual però no hi ha una línia clara davant la prostitució.

Quines són les paraules més destacades del text?

Tràfic (777), víctimes (562), dones (508), prostitució (280), humans (212), protecció (196) i serveis (190).

Gènere

Amb quins conceptes es relaciona el gènere en el diagnòstic?

El gènere es presenta en el diagnòstic com una causa del tràfic de dones amb fins d'explotació sexual i de la prostitució, tot i que amb la mateixa importància que la pobresa, la corrupció social i política, etc. A més a més, el concepte en si apareix únicament 5 vegades.

És important destacar que el discurs diferencia les víctimes de violència de gènere i les víctimes de tràfic, reclamant que adquireixin els mateixos recursos perquè en els dos casos la violència està dirigida a dones.

Amb quins conceptes es relaciona el gènere en el pronòstic?

El gènere no apareix en cap moment en el pronòstic. L'únic que s'observa és que són les dones les que exerceixen la prostitució, i, doncs, les propostes formulades encarades a la "víctima" es dirigeixen majoritàriament a la dona. Ara bé, en el pronòstic no hi ha cap enfocament de gènere.

El pronòstic que es planteja és coherent amb el diagnòstic?

És coherent tenint en compte que la desigualtat de gènere no es presenta com a rellevant en el diagnòstic, i doncs, en la mateixa línia, el pronòstic no inclou com a proposta la lluita per la igualtat.

El gènere, doncs, és predominant en el discurs?

El gènere és poc predominant en el discurs. Només apareix una perspectiva de gènere en els annexos d'entrevistes a les organitzacions no governamentals; ara bé, el propi anàlisi no es realitza des d'una perspectiva de gènere.

El rol de la dona

Quins són els adjectius atribuïts a la dona en el diagnòstic?

En primer lloc, és important destacar l'atribució del rol de "víctima". Aquest concepte apareix 751 vegades. En aquest sentit, s'ha de tenir en compte que aquest adjectiu és designat a aquelles dones *víctimes* de tràfic; ara bé, com que el discurs és ambigu respecte el concepte de prostitució i tràfic, no ho podem distingir nítidament. Tanmateix, es realitza una descripció de necessitats en relació a què li manca satisfer la dona que exerceix la prostitució (allotjament, manutenció, atenció mèdica, protecció, seguretat, etc.), la qual mostra una urgència de protecció i un allunyament de l'apoderament.

Destacar que no apareix la paraula *prostituta* en el text. El mateix ho argumenta dient que si es parla de *prostituta* només es dóna importància al fet, en canvi, si es parla de *dona que ha exercit la prostitució*, se li dóna a la condició de dona.

Per altra banda, també es reconeix l'estigmatització que pateix el col·lectiu.

Quin és el rol de la dona en el pronòstic?

La dona, com a víctima, necessita ser protegida. Per tant, el que es proposa és que es creïn alternatives laborals per a les dones, que hi hagi un treball en xarxa que permeti conèixer millor i sensibilitzar la població sobre el tema en qüestió, sobretot en les àrees de salut per tal d'ajudar les dones. Per altra banda, també és important la proposta de clarificar uns criteris de relació a la concessió de permisos de treball i residència.

Realment, la dona no té el rol de subjecte en les propostes – aquest pronòstic s'allunya de proposar unes polítiques públiques basades en l'apoderament -, sinó que més aviat és l'objecte de les solucions.

El rol de l'home

Quina diferència existeix entre home i dona en el discurs envers la prostitució?

L'home realment passa desapercebut?

La dona és l'objecte principal del relat. L'home, en canvi, és un actor més, no és l'eix central. Tot i tenir un capítol designat als homes i clients de la prostitució davant el tràfic de dones amb fins d'explotació sexual, aquest només ocupa 20 pàgines en relació a les 200 que té l'informe.

Quin rol adquireix l'home en la definició del fenomen? Com és catalogat?

En el discurs l'home és designat com a client. Aquesta descripció es realitza de manera neutral, sense adquirir una connotació positiva o negativa. És més, en la següent cita extreta del text es pot observar com s'atorga una certa innocència i/o ignorància en les actuacions dels homes:

“Els homes que paguen per serveis sexuals poden estar col·laborant amb un delictes sense que en siguin conscients. En algunes ocasions per ignorància, en altres perquè no volen saber-ho” (pàg. 41).

L'home és vist com a objecte/subjecte en la solució?

No es realitza cap referència envers l'home en el pronòstic, ni com a objecte ni com a subjecte de la solució.

7.6. Fitxa de la Defensora del Pueblo: “La trata de seres humanos en España. Víctimas invisibles”

Referencia: · DEFENSOR DEL PUEBLO (2012). *La trata de seres humanos en España: víctimas invisibles*. Madrid.

Característiques generals

Quina és la veu del text? Quina relació manté amb la prostitució?

La veu del discurs és Soledad Becerril, defensora del Poble des del 2012 fins el 2017, encarregada de defensar els drets fonamentals i les llibertats públiques dels ciutadans

mitjançant la supervisió de les administracions públiques (Defensor del Pueblo, 2019). És per aquest mateix motiu que és interessant estudiar aquest actor ja que ens reflecteix de quina manera protegeix l'estat – mitjançant el defensor del poble – els ciutadans en matèria de tràfic d'explotació sexual, i, sobretot, quin rol adquireix la prostitució en el discurs.

Com es planteja la prostitució en el discurs?

La prostitució es divideix en dues categories. En primer lloc, la prostitució voluntària, la qual ha de ser defensada ja que és irrellevant pel dret penal, i fent-ho es garanteix l'apoderament de les persones i el lliure exercici sexual. En segon lloc, la prostitució coactiva, la qual deriva en explotació sexual, i, doncs, moltes vegades en tràfic de persones amb fins d'explotació sexual. La major part de les perjudicades són dones estrangeres.

Cal indicar que la prostitució no és el focus o el concepte estudiat en el discurs, sinó que l'objecte principal és el tràfic amb fins d'explotació sexual. Ara bé, tenint en compte que s'estudia la prostitució com a mitjà per tal d'aconseguir l'explotació de la dona, és interessant observar de quina manera es relacionen els dos conceptes en el text.

Aquest text té un caràcter al·legal ja que s'argumenta que l'explotació sexual és un delictes però la prostitució no és il·legal, tot i que tampoc és considerada com un treball legal.

Per altra banda, observant el pronòstic, molt lligat a què s'ha de fer amb els casos de prostitució coactiva, aquest proposa la implementació de polítiques integrals. També és important destacar que les mesures que planteja són de generar una protecció total cap a la dona, evitant actuacions en contra d'elles per delictes connexos, com per exemple portar passaports falsos, treballar sense autorització, etc.

Quines són les paraules més destacades del text?

Tràfic (777), víctimes (562), dones (508), humans (212) i protecció (196).

Gènere

Amb quins conceptes es relaciona el gènere en el diagnòstic?

El gènere apareix en el discurs 75 vegades. L'autora reivindica utilitzar la perspectiva de gènere en l'informe degut a la seva responsabilitat com a defensora dels drets fonamentals de les persones.

Per tal de poder definir la posició del text en relació al gènere, la següent cita de la pàgina 38, extreta de paraules de l'Oficina de l'Alt Comissionat pels Drets humans de les Nacions Unides, esmenta com la mateixa autora es situa envers aquest:

La majoria dels instruments internacionals citats en el present comentari són neutres en matèria de gènere, és a dir, s'apliquen per igual a homes i dones. Els propis principis i directrius recomanats són neutres en aquest sentit i reconeixen que no només les dones i les nenes són objecte de tràfic, sinó també els homes i els nens estan sotmesos a aquesta forma d'abús. Tot i això, una redacció neutra en matèria de gènere pot ocultar o velar diferències reals. La forma per la qual s'entén, gaudeix, protegeix o vulnera determinat dret, sovint serà diferent en el cas dels homes i les dones. Això ha quedat demostrat en relació amb qüestions i drets que abans es consideraven completament neutrals en qüestions de gènere, com la discriminació racial, la tortura, l'educació i la salut. Un enfocament del tràfic de persones que sigui sensible als aspectes de gènere i que estigui fermament ancorat en els drets humans, com el que s'adopta en els Principis i Directrius sobre el tràfic de persones, intentarà detectar aquestes diferències i adaptar les respostes en conseqüència (Font: Principis i Directrius recomanats sobre drets humans i tràfic de persones. Oficina de l'Alt Comissionat pels Drets Humans de les Nacions Unides, pàgina 64).

En aquest sentit, la defensora del poble exposa que s'ha d'analitzar el fenomen com una violació de drets humans ja que els efectes negatius d'un anàlisi únicament de gènere poden portar a què els homes no estiguin protegits per la llei en polítiques dissenyades únicament per a dones. Tot i això, afirma que la violència de gènere agreuja la vulnerabilitat de les dones i nenes, facilitant que aquestes puguin ser víctimes de tràfic.

Amb quins conceptes es relaciona el gènere en el pronòstic?

En un moment del discurs, entre les 300 pàgines, s'inclou una proposta relacionada amb gènere, que exposa que les mesures destinades a abordar les causes com la discriminació per motius de gènere i la desigualtat subjacent desenvolupen un paper essencial a l'hora d'assegurar una restitució efectiva de les dones i nenes víctimes de tràfic.

També s'exposa que és adient evitar mesures que restringeixin l'emigració de les dones i la detenció de víctimes, ja que aquestes situacions les acaben fent més vulnerables, empenyent-les en migracions més costoses i arriscades.

El pronòstic que es planteja és coherent amb el diagnòstic?

És coherent en la mesura que la desigualtat de gènere no és definida com el principal problema, doncs, el pronòstic es dirigeix a protegir la víctima posteriorment, fugint de qualsevol mesura que inclogui l'educació de la societat o mesures igualitàries entre homes i dones.

El gènere, doncs, és predominant en el discurs?

Tot i aparèixer en el discurs, el gènere no és predominant. A més a més, destacar que en segons quins casos es nega que sigui la desigualtat de gènere una de les causes principals de l'explotació sexual.

El rol de la dona

Quins són els adjectius atribuïts a la dona en el diagnòstic?

Víctima és la paraula més utilitzada per definir la dona. Aquesta es relaciona amb els següents conceptes. En primer lloc, amb la invisibilitat que pateixen. En segon lloc, amb l'existència d'una necessitat de protecció, i, en conseqüència, una obligació de l'estat de protegir els seus drets. S'ha de destacar que l'autora relaciona víctima amb la persona que ha patit tràfic d'explotació sexual – mai amb *prostituta*-. En aquest mateix sentit, la paraula prostituta apareix únicament 3 vegades, concretament en la transcripció d'entrevistes (en paraules de les mateixes prostitutes entrevistades). La paraula prostituïda no apareix cap vegada.

Quin és el rol de la dona en el pronòstic?

La dona té el rol d'objecte de protecció. L'estat ha de crear una xarxa integral que consideri la dona com a víctima. Ho observem amb les propostes relacionades amb evitar castigar la dona per delictes colaterals a la prostitució per no causar-li més dany (si posseeixen passaports falsos, si realitzen algun delicte de furt, etc.). El discurs està dirigit a aquesta necessitat de salvaguardar la víctima.

El rol de l'home

Quina diferència existeix entre home i dona en el discurs envers la prostitució?

L'home realment passa desapercebut?

La diferència entre únicament el concepte "home" i "dona", és que el primer apareix 51 vegades, respecte les 400 vegades del segon. En termes més qualitatius, el text, tot i fer més referència a les dones, és neutre en el sentit que parla de *persones* per tal d'englobar els dos gèneres.

Quin rol adquireix l'home en la definició del fenomen? Com és catalogat?

L'home, en relació a la prostitució, és referit com a client. Aquest apareix únicament 12 vegades, i no té atribuïda cap connotació negativa. En un moment del discurs afirma que la majoria de condemnats per tràfic són homes.

Cal destacar que l'home també es presenta com a víctima en bona part del discurs. L'autora critica que aquest no és protegit per l'estat, exposant que únicament hi ha dos centres per a homes que són víctimes de tràfic, en comparació amb la gran quantitat que hi ha per a dones.

L'home és vist com a objecte/subjecte en la solució?

L'home no és vist ni com a objecte ni com a subjecte de la solució, és més, la seva rellevància en aquest sentit és mínima. Ara bé, si englobem que el concepte de "víctima", com s'ha fet en aquest mateix cas, també inclou l'home, aleshores aquest també és objecte de les polítiques integrals que es proposen en termes d'identificar les víctimes i protegir-les.

7.7. Fitxa del Pla ABITS de l'Ajuntament de Barcelona

Referència: AJUNTAMENT DE BARCELONA (2006). *Pla per a l'abordatge integral del treball sexual*. Pla ABITS. Document aprovat pel plenari del Consell Municipal del 28 d'abril de 2008. Edició: Ajuntament de Barcelona. Regidoria de Dona i Igualtat d'Oportunitats.

Característiques generals

Quina és la veu del text? Quina relació manté amb la prostitució?

El següent text s'aprova pel plenari del Consell Municipal de l'Ajuntament de Barcelona el 28 d'abril de 2006, amb la finalitat de donar compliment a l'ordenança de mesures per fomentar i garantir la convivència a l'espai públic, vigent des del 25 de gener de 2006. L'objectiu és aconseguir que la negociació de serveis sexuals retribuïts no es produeixin en l'espai públic. Així doncs, això es vol portar a terme mitjançant donar solució a la necessitat d'informació, garantia de drets i accés a recursos públics.

El Pla Abits incorpora l'experiència de les següents entitats: Àmbit-Prevenió, Comissions Obreres, Les Adoratius, El Lloc de la Dona d'Oblates, el Col·lectiu de Transsexuals de Catalunya, Genera, Surt i LICIT.

La importància d'aquest pla és l'intent de regular la prostitució per part de l'Ajuntament de Barcelona com a mesura innovadora en el territori. Altrament genera la creació de l'Agència ABITS, la qual desenvolupa un treball d'anàlisi, diagnòstic, intervenció directa i coordinació en l'abordatge de treball sexual a la ciutat de Barcelona. La relació que manté amb la prostitució és que aquesta agència té la finalitat d'atendre a dones cis i dones trans que exerceixen la prostitució a Barcelona, de manera integral, global i coordinada, per tal d'aconseguir que s'apoderin i exerceixin els seus drets en igualtat de condicions (Ajuntament de Barcelona, 2019).

Com es planteja la prostitució en el discurs?

La prostitució és definida com a treball sexual. En aquest sentit, es realitza una gran crítica a la manca d'estudis sobre aquest col·lectiu, el qual provoca l'estigmatització i la generalització a l'hora de parlar-ne. A més a més, també es considera que el fet que no hi hagin polítiques públiques que regulin la prostitució limita i desprotegeix la dona. Exposa que no n'hi ha prou amb realitzar polítiques públiques de prevenció, repressió i control envers la prostitució forçada, sinó que també s'ha de regular la prostitució voluntària.

La prostitució es relaciona amb l'apoderament de la dona, juntament amb la immigració, les situacions de risc i l'existència d'explotació sexual. Així doncs, el discurs considera totes les realitats existents.

El pronòstic, per altra banda, es basa en diferents punts. Mitjançant la crítica d'unes polítiques públiques únicament orientades al control, es proposa el següent.

- 1) Necessitat de treballar des d'una perspectiva individual i no generalitzar. S'ha de tenir en compte que cada persona té una biografia personal, situació econòmica, necessitat de cobrir unes necessitats específiques, etc.
- 2) Suport i col·laboració entre els col·lectius que treballen amb les treballadores sexuals: serveis socials, sanitaris i educatius.
- 3) Creació de l'agència ABITS amb la finalitat d'afrontar el fenomen de la prostitució a la ciutat, sent un espai de referència on les treballadores sexuals puguin adreçar-se i on es realitzin tasques d'avaluació del Pla ABITS.
- 4) Articular mesures de suport a aquelles persones que vulguin deixar la prostitució i impulsar programes de suport a les que exerceixen l'activitat.
- 5) Lluitar contra el proxenetisme mitjançant un enduriment del tracte penal: necessitat de col·laboració i persecució de les conductes que atempten contra la llibertat i la indemnitat sexual.

Així doncs, el text és reglamentarista ja que aposta per regular els aspectes laborals del treball sexual amb la fi de garantir un marc legal i un reconeixement jurídic a les persones que exerceixen la prostitució. Tanmateix, argumenta que no es posiciona amb si la prostitució es considera o no com a treball ja que no disposa de les competències per fer-ho – tot i anomenar les dones treballadores sexuals-.

Quines són les paraules més destacades del text?

Persones (103), sexual (91), treball (90), prostitució (75) i dones (62).

Gènere

Amb quins conceptes es relaciona el gènere en el diagnòstic?

El discurs exposa que el 99% de les persones que exerceixen la prostitució són dones, i, per contra, el 95% de les persones que la consumeixen són homes. Ara bé, tot i tenir present la perspectiva de gènere i entenent que la prostitució és una de les majors evidències de desigualtat entre home i dona, s'exposa que és preferible parlar de persones abans que únicament dones ja que en cas contrari s'allunyaria de la defensa dels drets de totes les persones.

El Pla Abits explica que les causes de la prostitució són variades. En relació al gènere, aquesta es fonamenta en la gran desigualtat que existeix per accedir al mercat laboral i/o la feminització de la pobresa.

Amb quins conceptes es relaciona el gènere en el pronòstic?

El discurs en relació al pronòstic fa referència a crear una xarxa integral a la ciutat de Barcelona pel treball sexual i la prostitució que apliqui una perspectiva de gènere. Ara bé, no s'indica com materialitzar-ho a la pràctica.

El concepte de gènere en sí únicament apareix 5 vegades, el qual està relacionat únicament amb allò comentat prèviament: els professionals han d'actuar amb una mirada que compregui el biaix de gènere.

El pronòstic que es planteja és coherent amb el diagnòstic?

Com que el gènere no es cataloga com la causa principal (el mateix text exposa que les causes son múltiples i individuals), la lluita per la igualtat no es situa com a punt principal en el discurs. És més, el concepte de “desigualtat entre homes i dones” només apareix dues vegades.

El gènere, doncs, és predominant en el discurs?

El gènere apareix però no amb caràcter dominant.

El rol de la dona

Quins són els adjectius atribuïts a la dona en el diagnòstic?

No apareix en cap moment el concepte de *prostituta* o *prostituída*. En canvi, apareix moltes vegades *treballadores sexuals*, paraula que és definida com a persona que coneix els seus interessos i els defensa. Per altra banda, es reconeix com un col·lectiu molt heterogeni, difícil d'analitzar per aquest mateix motiu. Les realitats de les treballadores sexuals van des d'una possible explotació sexual fins a la pròpia ferma voluntat d'exercir la prostitució. Per tant, es descriuen les demandes de les dones des de l'assessorament i la resposta davant de la situació d'irregularitat en la qual viuen, passant per una atenció sanitària (sobretot ginecològica), fins a la necessitat d'accés a l'habitatge, a diferents recursos públics com pot ser l'escolarització dels seus fills, etc.

El text també situa l'apoderament de les treballadores com a mitjà per tal de poder defensar els seus drets i adquirir majors habilitats socials. Per contra, en cap moment surt el concepte de *víctima*.

Quin és el rol de la dona en el pronòstic?

Les polítiques adreçades a les dones es pretenen realitzar des d'una perspectiva molt individual, tenint en compte la diversitat de treballadores – i conseqüentment contextos-. Les dones han de poder gaudir d'un espai on poder-se assessorar jurídicament, rebre informació, parlar, denunciar, demandar, rebre formació per tal de liderar i organitzar grups en defensa dels seus drets, etc.

El rol de l'home

Quina diferència existeix entre home i dona en el discurs envers la prostitució? L'home realment passa desapercebut?

L'home apareix únicament 3 vegades, mentre la dona 21. A més a més, com veurem a continuació, l'home passa totalment desapercebut.

Quin rol adquireix l'home en la definició del fenomen? Com és catalogat?

El concepte d'home apareix en referència a les desigualtats entre *homes* i dones, fent referència a què el 95% de persones que consumeixen la prostitució ho són.

És molt important destacar que no apareix cap dels següents conceptes: proxeneta (tot i que sí proxenetisme), prostituïdor i consumidor. Client apareix dues vegades, i sense

cap connotació negativa. Així doncs, l'home no és definit, únicament com que és ell el que majoritàriament demanda serveis sexuals.

L'home és vist com a objecte/subjecte en la solució?

L'home no té cap rol en la solució: no se'l menciona.

7.8. Transcripció de l'entrevista realitzada a l'Organització OTRAS

S: Primeramente, importante. Cuando hablamos de vuestra profesión, ¿cómo queréis que se os llame? ¿Trabajadoras sexuales, prostitutas, etc.?

OTRAS: Lo ideal es trabajadoras sexuales, porque este término fue acuñado por Carol Leigh, trabajadora sexual que lo acuñó en los 70. Entonces, preferimos trabajadoras sexuales. Prostitutas también puede ser, no tenemos ningún problema. Putas, dicho por nosotras, apropiándonos del insulto, también. Pero lo de putas sí que preferimos decirlo nosotras, porque es como la palabra negro para la gente de color. Pero bueno, en general trabajadoras sexuales es lo mejor.

S: En muchos de los textos que he analizado he encontrado la predominancia de la palabra víctima, muchas veces mezclando prostitución y víctima de trata. En estos casos, se habla de víctima con el objetivo de proteger.

OTRAS: Claro, es un típico tópico machista, que además lo vemos en las series. Los señores siempre hacen cosas para protegerte y en realidad ves que no. Es el ejemplo típico: te tratan como menor de edad, como pobrecita, para que tú no digas nada. Hacen negocio de esto. Entonces, el término de víctima en realidad no tiene nada de feminista, es totalmente desempoderante, y sobre todo cuando alguien está diciendo "es que yo no soy una víctima, soy una mujer pobre, pero como lo somos la mayoría, y debido a mis circunstancias o simplemente porque también lo elegí, he decidido trabajar en esto". Oye, es una opción viable. De hecho, salió un estudio en Inglaterra que muestra un porcentaje bastante alto de trabajadoras sexuales que han empezado a ejercer, que de profesión son enfermeras y son maestras, pero claro, como están sufriendo los recortes en Inglaterra no les alcanza para sobrevivir con ese sueldo de funcionaria, entonces han tenido que empezar a ejercer trabajo sexual. Entonces, eso no es que nos victimice, al final son las circunstancias del mundo en el que vivimos, y en realidad es muy empoderante decir y tomar la consideración de "yo sé que es un trabajo estigmatizado,

que no está bien visto, y sin embargo, yo tengo la libertad de agencia para decidir sobre este tema". Victimizarnos a todas no es real. La generalización es un error.

S: Sin embargo, hay una parte de la prostitución que no es voluntaria.

OTRAS: Claro que sí. De hecho, como más prohibido y más oculto está, más abusos y más fácil que haya trata y víctimas. Hay una serie de situaciones que no nos gustan a nadie, porque además nosotras somos las primeras involucradas. Claro que hay trata, pero no es el 80% que dicen, que además nunca sale ninguna fuente de ninguna parte. Entonces, claro, 80 suena como faltan 20 para el 100, esto es un montón. Ya hay quien dice, lo he visto en twitter, el 90 y el 95%, es decir, de hace 9 meses era el 80% y ahora es el 95%? O me estás tomando el pelo o no estás bien informado.

SARA: En esta dirección, ¿creéis que el modelo de legalización holandés podría solucionar el problema aquí en España?

OTRAS: Te voy a hacer un esquema rápidamente. Me estoy leyendo un libro del sistema de Nueva Zelanda, que además me traje de allá. Este lo hizo una antropóloga sueca que se llama Petra Osterberg y ella define tres modelos: el represivo, el restrictivo y el integrativo. Digamos, hay mucha confusión porque a nosotros nos llaman *regulacionistas* y automáticamente esa narrativa dice que queremos el modelo alemán, cosa que no es verdad, ni el holandés, no nos gusta. Osterberg dice lo siguiente. El represivo es donde está todo prohibido, como en Estados Unidos. El modelo sueco también lo incorpora en el represivo: la compra está prohibida. Ahí es multa al putero. En el restrictivo podrían caber el modelo alemán y el holandés. En este caso te tienes que registrar, te tienes que dar de alta. Si tú quieres ser independiente en Alemania y tener tu piso, este tiene que tener unas ciertas características que es muy raro que alguien pueda cumplir. Por lo tanto, estás trabajando de manera ilegal. El restrictivo te permite el trabajo sexual, pero te prohíbe todo lo tercero. Por ejemplo, que trabajes con otra compañera, porque entonces ya es un pequeño burdel. Por último, el integrativo es el de Nueva Zelanda, que nos toma como un trabajo más, es el modelo de descriminalización. Que esté descriminalizado no quiere decir que "ah bueno, todos libres a correr por el campo", no, sino que simplemente no hay una penalización administrativa ni penal a esta industria, a este comercio, como no lo hay en otros comercios regulados, y que, sin embargo, tiene cierta reglamentación. Es como si yo quiero abrir un bar, tengo que cumplir con la reglamentación de sanidad. En este caso igual: se tienen que hacer cambios legislativos en materia de trabajo, de salud, o sea, a partir de que se descriminaliza, hay otro montón de series de leyes que se tienen que legislar. Hay que sentarse a trabajar, esa es la cuestión. Por lo tanto, es muy importante

distinguir el discurso: cuando nos dicen regulacionistas, no significa que queramos el modelo alemán, este es restringido, es restrictivo. Nosotras lo que queremos es un modelo de integración.

S: *Es muy interesante lo que me estás contando porque las teorías que me he leído yo en ningún momento mencionaban esta clasificación.*

OTRAS: Claro, porque es muy interesante que se mezclen los modelos. Se agarran a “claro, como está regulado aquí, vamos a hacer lo mismo”. Oye, tenemos una inventiva. Nosotras, al contrario del abolicionismo, no queremos copias de otros países. Ellos quieren coger la ley sueca y pegarla y no funciona así. El modelo sueco lleva 20 años y no ha logrado ningún avance. Y, además, es muy curioso que siempre que las entidades o el gobierno sueco tienen que proveer datos, no los proveen. Es que, en realidad, la restricción del trabajo sexual es primero una política restrictiva hacia las mujeres migrantes del sur, porque a ver, saben que la gente tiene que venir a los países del norte porque en el sur es muy complicado salir adelante muchas veces, o porque son países inseguros, por ejemplo, en el caso de muchas mujeres transexuales. Brasil es el primer país de feminicidios, México, que es el mío, es el segundo. Y venimos muchas veces por inseguridad, y no necesariamente porque nos estemos muriendo de hambre en una chabola. Tenemos un *background* más variado e igualmente nos hemos convertido en migrantes. Y ten en cuenta que para migrar hay que tener pasta. Entonces, quienes migramos somos más o menos las más privilegiadas. Y cuando no tienes pasta, es cuando te tienes que poner en manos de una red de tráfico. Sabes que te van a llevar y muchas veces tú ya sabes que vas a tener que putear, no porque te obliguen necesariamente, sino porque tendrás una deuda que pagar, y para pagar esa deuda, la manera más rápida, el trabajo que te da el dinero de la manera más rápida, es el trabajo sexual. De hecho, yo conozco una activista que se llama XXXX que dijo *“yo para venir a Europa, me tuve que poner en manos de una red de tráfico porque no había otra manera.”*

S: *¿Luego pudo salir fácilmente de la red de tráfico?*

OTRAS: Sí, pagó su deuda en un año y ya está. Además, en Brasil ya ejercía el trabajo sexual porque al ser trans tampoco es que tengas muchas opciones de ejercer nada porque la gente es muy transfóbica. No necesariamente tiene que haber tráfico en todas partes, es una narrativa que no se ajusta a la realidad, simplemente agita un pánico moral. Esto va ligado al cierre de fronteras, al reforzamiento del aparato fronterizo. El muro de Trump dice lo mismo sobre la trata: *“hay que restringir la prostitución porque sin oferta no va a haber demanda”*. A ver, siempre va a haber demanda. Es una cosa

humana, ha estado siempre desde el principio de los tiempos y va a estar hasta que alguien nos haga volar por los aires.

S: *En cuestión a esto, ¿existe género en la demanda?, ¿son los hombres los principales clientes?*

OTRAS: Pues fíjate que va cambiando. Evidentemente la clientela siempre ha sido predominantemente masculina, porque también la socialización de una mujer nunca te da la opción de tener ocio sexual o de pagar por ocio sexual. La educación te enseña que con tu novio de toda la vida, con alguien que te haga sentir especial. Nadie te dice: *“oye, mira, no pasa nada que un día le pagues a un chico que está tal, le pagas la hora, que sabes que va a pasar lo que tú quieres que pase, porque es un profesional”*. Cuando tú sales, tú ligas en Tinder y no sabes qué va a pasar. No sabes con qué loco estás ligando. Sin embargo, con un profesional ya sabes. Eso a los chicos se les inculca que no hay ningún problema: *“Vámonos de putas”*. Está empezando a cambiar sobre todo con mujeres que trabajan, que son ejecutivas, y que de repente no les apetece tener a un bobo al lado. Una mujer que es exitosa les da miedo a los hombres, *“no voy a cumplir tus expectativas”*. Y claro, una también tiene sus necesidades. Por lo tanto, muchas veces, si quieres evitar el rollo del novio, por muy desconstruido que esté, accedes a esto. Para mí es algo cultural que no se le ha permitido a quien son asignadas como mujeres. Está cambiando y también están viniendo muchas parejas: matrimonios que llevan 30 años juntos y que de repente no se quieren meter en ningún problema, la amante, etc., y acuden a una profesional que sepan que van a estar bien y luego la profesional no se va a meter en su vida. Es un servicio y yo creo que mucha gente lo mira así. De hecho, salió una encuesta en el Diario.es, que el 60% de la gente decía que debería tratarse como un trabajo más, porque lo es.

S: *Está muy estigmatizado, aunque aquí en Barcelona quizá ya no tanto.*

OTRAS: Me parece que la gente habla de boquilla, y cuando conocen a una trabajadora sexual piensan diferente. De repente tú puedes tener compañeras en la universidad que se hacen trabajadoras sexuales para pagarse la matrícula o para tener un extra. Tienes a la maestra catedrática que es prohibicionista y tienes a la alumna que de repente hace de puta para pagarse el máster de género. ¿Y por qué? Porque el máster de género es carísimo. Pero eso parece que no se cuestiona. Se cuestiona mucho que no se quiere este trabajo, pero nadie en realidad ofrece opciones reales para: *“bueno mira, lo puedo pensar, a lo mejor me sabe mejor estar en este trabajo que estar comiendo pollas”*. De momento, ya te digo, yo prefiero estar comiendo pollas que estar como está la cosa, no

gracias, no me apetece. Entonces, si tanto se quiere que salgamos de la prostitución, que se quiere abolir, vamos mal. Entre la reforma laboral, los recortes y todo...

S: En el caso de que decidieran abolirlo, pero con la condición de pagaros XX o garantizaros una renda mínima, ¿qué pensaríais?

OTRAS: No va a pasar ni en sueños. No va a pasar. Nos podemos poner en situaciones idealistas, utópicas, porque no va a pasar. Llevamos 20 años de modelo sueco y no ha pasado. No se ha reducido la brecha salarial en Suecia, ni la violencia de género. Entonces, no va por ahí. Lo que nosotras buscamos es una política de reducción de daños. No se va a acabar ni el capitalismo, ni el patriarcado, ni el trabajo sexual, ni el matrimonio, no se va a acabar esto en 200 años. No lo vamos a ver. Y nosotras, sin embargo, tenemos que seguir pagando nuestro alquiler el próximo mes, las compañeras tienen que seguir mandando dinero a su familia cada mes y lo tenemos que hacer de una manera segura. Te puede gustar o no mi trabajo, pero es un trabajo. Es lo que hemos decidido nosotras, que venimos de fuera, sin una red de apoyo, y es lo que nos ha permitido a muchas mantenernos independientes y libres, estando a países a 12.000 km del nuestro. Y muchas además mandando dinero.

S: Centrándonos en Barcelona, ¿el Plan ABITS y la Agencia ABITS ha tenido un impacto positivo en vuestro día a día?

OTRAS: La Agencia ABITS la creó el tripartito con Clos precisamente con una intención abolicionista. Evidentemente, no funcionó. Con el gobierno de Colau se cambió el enfoque y hay un diálogo con nosotras, las putas libertarias, con todas las asociaciones, de ver y mejorar un poco las condiciones. De momento, el hecho de que Ada Colau no esté aplicando la ordenanza de civismo nos va mejor.

S: ¿Es positivo que no se aplique? Entiendo que era regulatoria.

OTRAS: Te multaban si estabas en la calle, y también multaba la mendicidad. Estás multando la pobreza en realidad. A muchas compañeras que ejercen en la calle, muchas de las cuales eran víctimas de trata, las multaban igual.

S: Y era doble la pena, claro.

OTRAS: Exacto, además, si a una compañera la multan, si está de manera irregular y en un momento puede regular su estatus, a la hora que va a hacer el NIE salta de que tiene una multa y no puede hacerlo, no puede regularizar su situación. Entonces, claro, la aplicación de la ordenanza de civismo fue muy dañina. El hecho de que el gobierno municipal se haya dado cuenta de que es perjudicial ya es un avance, porque por lo

menos no estamos doblemente castigadas, o sea, no solo con el estigma sino también con las multas. Entonces, cuando menos, ahora sigue el estigma, desafortunadamente pasó esa cuestión del Raval, pero claro... Es que violencia de género es violencia de género. Una puede ser trabajadora sexual o tener cualquier otra profesión que maltratadores hay en todos sitios.

S: Entiendo... Sin embargo, ¿encuentras una mejora actualmente respecto a otras ciudades?

OTRAS: Ciudades como Sevilla, Madrid, etc., han regulado para mal. Están aplicando la ley Mordaza a las compañeras. En Murcia ha habido arredradas hace poco en el barrio del Carmen. O sea, realmente en Barcelona estamos bien. Estamos en paz, tranquilas. Con este gobierno hay diálogo, que es lo que tiene que ver. Parece que sorprende que una alcaldía se reúna con una organización de la ciudad. Hay quien le escandaliza. Se supone que somos tan democráticas. Yo estoy legalmente constituida en una asociación, o sea, estoy siguiendo las reglas, es de recibo que, si yo pido una reunión con el consistorio, con la alcaldesa, me reciba, porque es su trabajo. Pero parece que nos tienen que tener tapiadas las puertas y no reunirse porque, en caso contrario, apoyan a los lobbies proxenetas.

S: ¿Y qué pasó exactamente con el gobierno socialista hace unos meses y la legalización de vuestro sindicato?

OTRAS: Cuando presentamos el sindicato en Madrid le pedimos una reunión a todos los grupos y solamente nos recibieron Podemos y Ciudadanos. El PP evidentemente no y los socialistas ni nos respondieron el correo. Luego vienen a pedirnos el voto y no es que no votemos, es que hay muchas que son migrantes y que tienen nacionalidad. Entonces, son votos que evidentemente no van a tener. Aunque parece que seamos 3 o 4, se ha visto como ha sido el debate. Muchas preguntan, ¿a quién votamos? Por lo menos, quien trate de recibirte.

S: Yo creo que el problema es que no se escucha. Tenemos ideas preconcebidas y hasta que no se habla con la persona no se entiende. Supongo que por una gran parte de la sociedad es difícil entender el trabajo sexual.

OTRAS: Claro, porque estamos educadas des del útero, por si llevas palito o no, y luego también se equivocan. El sistema está ahí y los mensajes son constantes. Luego también te confunden. Las mujeres que todavía no están empoderadas, que todavía tienen ese estigma. Hay muchas compañeras que su familia no saben a lo que se dedican por este estigma, porque de repente pueden perder mucho si sus familias se

enteraran. Imagínate el día de una compañera: tiene una niña, sale de casa por la mañana y esta trabaja en un piso, por horas o alquila la habitación, el trato que ella tenga. Hace su trabajo y este no le supone ningún problema, pero al volver a casa, de repente te sale en la tele que el trabajo sexual es trata y que hay violencia y que nos pagan por violar. De repente tienes a tu familia que está recibiendo todos esos mensajes sobre tu trabajo. ¿Cómo les vas a decir a la gente que quieres que eres trabajadora sexual si en la tele se está diciendo que te pagan para violarte? Qué feminista es eso, esto es no pensar que las trabajadoras tenemos familias, padres, madres, parejas. Oye, también duele. El trabajo ya es lo suficientemente difícil, como todos, y que encima lo tengas que hacer forzada por delincuentes, pues no, no queremos que esto pase. Somos las primeras interesantes. Pero no se combate así. Es momento que se nos toma en serio, las que estamos en el terreno queremos las leyes así y hay que ponerse a trabajar. Lo que pasa es que hay mucho trabajo. Y los políticos están contando votos.

S: *y dinero.*

OTRAS: Sí, hay muchas mafias y las ONG, las rescatadoras. A ti te conviene tener a una población vulnerable, sin derechos, haciendo tú de protectora. Te dan la pasta “y los proteges”. Y en realidad no estás protegiendo nada. O sea, ARRAMP en Madrid, lo que nos cuentan nuestras compañeras del polígono de Villaverde, es que van las organizaciones de tanto en tanto, les dan los típicos preservativos, lubricante y las apuntan en una lista como víctima de trata.

S: *Respecto a este punto, en el discurso que he analizado en relación a las ONG, me he dado cuenta que su lenguaje se basa en la victimización de la mujer y en la ambigüedad continua entre prostitución y víctima de trata.*

OTRAS: Claro, porque ellas hacen la subvención, su proyecto tiene la finalidad de ayudar a las víctimas de trata. El ministerio te da una carretonada de pasta, como pueden ser 100.000 euros. Rondan más o menos entre los 30.000 y los 100.000. Las que son religiosas les dan un poquito más, no sé por qué. Es una cosa muy rara. Y claro, a la hora de justificar el dinero ellos tienen que poner víctima de trata porque están ayudando a las víctimas de trata. Y así te salen todos los números. Mira, aquí hay 50 que de repente son 25 que han pasado 2 veces. Lo que hacen mucho es “te damos 400 euros para hacer formación”. Al principio no las presionan mucho pero cuando no llegan al cupo y tienen que justificar la pasta porque si no la tienen que devolver, les ponen menos condiciones como tú vente y ya está. 400 euros, pero dejas de trabajar. No pago ni el alquiler. Después, cuando ven que esto no funciona, la ONG ya no les pone esa condición de que tienes que dejar de trabajar. Por la mañana están cosiendo y por la

tarde se van a su trabajo en la calle. Las compañeras no son tontas, y va así. Entonces, también hay mucho *business* ahí. Todo es una maquinaria que vas conectando hilos entre la inmigración, el patriarcado, etc. Porque ahora, con el pretexto de la trata, si tú vas a un hotel Marriot, y vas sola como mujer, todo el mundo va a estar viendo que no vayas a ser víctima de trata. Y puedes ser trabajadora, porque cuando viajamos alquilamos habitaciones en hoteles y vamos haciendo las citas por internet. Y claro, muchas veces alargas la hora, etc. Entonces, en nombre de la seguridad de las mujeres, todas estamos vigiladas. Y eso es lo menos feminista que puedes hacer. Tenerme vigilada e infantilizada no es el propósito del feminismo. Entonces no me vendas que es por mi protección, dame las herramientas legales para que me pueda proteger.

S: Porque la Agencia ABITS también daba formación, ¿verdad?

OTRAS: Sí, al principio también hacían esto mismo: les daban formación de camareras, todo super precario. Les daban 400 euros con la condición de que dejaran el trabajo. Y no lo dejaba nadie. ¿Con 400 euros que vas a dejar de trabajar? No te da para nada.

S: Cambiando de tema, mi trabajo también trata sobre el rol del hombre. ¿Qué papel crees que debe tener este en la prostitución? Ya sea como trabajador o como cliente. En los discursos hay una propuesta de penalizar al cliente. ¿Qué pensáis sobre esta política?

OTRAS: ¿Esa penalización me la vas a dar directamente a mí? Es que ahí está la cosa. Multas al cliente con 500 euros. ¿Me los das? No. Ahí está la trampa y la industria. A ver, si yo estoy ofreciendo un servicio libremente, me hago la sesión de fotos, me pago el fotógrafo, y me cobro una pasta, me curro un texto, una web, es obvio que no me está obligando nadie. Y además se nota mucho cuando somos trabajadoras libres, que básicamente lo somos todas. Salvo en los pisos de orientales que tampoco me metería allí porque es una comunidad muy cerrada, ahí sí que puede haber casos de trata y de tráfico. No pongo la mano en el fuego porque es imposible entrar en la comunidad china. Precisamente porque no está regulado, pasa lo que pasa, que no se sabe. Este es un ejemplo clarísimo. Si tú detectas que hay un piso de orientales, vas, “inspección de trabajo, buenas tardes, venimos a ver la licencia, etc.”, oiga, esto está ilegal, cerrado. Habría menos abusos. Por eso hay que distinguir. Que haya una coordinación entre las instituciones. Lo que pasa es que es curro y son recursos que se están dirigiendo a otro lado. De hecho, el cliente, en un entorno descriminalizado, puede caer en un burdel o piso donde detecte una situación que no le gusta e ir directamente a la policía. Pero claro, no van porque luego la multa les cae a ellos. En Suecia pasa esto. Si un cliente ve una situación irregular no va a denunciar nunca en un entorno criminalizado. Por lo

tanto, puede ser de cierta ayuda si se da la situación en la cual puede denunciar sin ser denunciado él. En realidad, los clientes son todos los hombres que tenemos alrededor. Muchos ni son feministas, ni están desconstruidos, ni son nada y, sin embargo, tenemos relaciones personales con ellos. Entonces, también la construcción de “el putero”, como si fuera Torrente, no es así, porque son todos los hombres que tenemos a nuestro alrededor, y no son unos violadores o unos desarmados, sino simplemente quieren hacer efectiva una necesidad, sin coerción y sin ningún problema. De hecho, la mayoría no quieren problemas, y cuando te criminalizan los clientes buenos se van, se esfuman, y te quedan los malos, entonces muchas veces tienes que agarrar a los malos porque los buenos que tenías se espantaron. Esto también es una táctica que busca el abolicionismo: matarnos de hambre. Matamos porque nos encontramos con el violento, o la desesperación de se ha vuelto muy peligro el trabajo sexual y por el peligro que me estás exponiendo y lo que estoy ganando no me compensa, pero la estás obligando a que lo deje por las malas y además no lo dejas inmediatamente, porque tú persistes, al final es el trabajo que tú has elegido. A muchas las están forzando a no elegir o a elegir lo que una señora de bien quiere.

S: ¿Os sentís seguras hoy en día ejerciendo en Barcelona?

OTRAS: En realidad sí. No hay grandes problemas como puede haber en otros países. Por ejemplo, en Irlanda y Reino Unido, desde hace 3 años que metieron la ley como en Suecia, ha incrementado la violencia contra las trabajadoras. Si trabajas no puedes denunciar. Se ha restringido de tal manera que las trabajadoras están temerosas de denunciar frente la policía, y claro, se están aprovechando los que no deberían: los que se hacen pasar como clientes, no son clientes. Un tipo que se hace pasar como cliente y te roba, te viola, no es un cliente. Es como si tú contratas un lampista mañana y resulta que te roba la casa. No era un lampista, era un ladrón que se hacía pasar por lampista.

S: Actualmente, ¿de qué manera podéis reivindicar vuestros derechos?

OTRAS: Hemos formado el sindicato justo para esto, para poder tener una herramienta legal que como asociación o colectivo no tenemos. O sea, nosotras no podemos ir a tocarle la puerta a los empresarios, dueños de puticlubs, etc. No podemos quejarnos de las condiciones laborales. Como asociación no lo podemos hacer. Como sindicato puedes forzar que se sientan a la mesa a escuchar. Para nosotras la sindicalización es lo más importante. Por más que digan que este trabajo no se puede sindicarse, antes de que se crearan los sindicatos no se podía sindicarse ninguno. ¿Por qué este no? ¿Por qué el alterne sí y el sexo no? Es una consideración moral. Entonces, lo que tenemos que hacer, nuestro papel, es seguir demostrando que esto es una consideración moral, que

estamos metidas un montón de personas, gente que somos especialmente vulnerables, personas trans, etc. Muchas víctimas de violencia de género que gracias al trabajo sexual han podido salir del maltratador. Nuestro trabajo también es dar esa visibilidad a esa heterogeneidad que hay en este trabajo, como existe en todas las profesiones. Hay muchos backgrounds, muchas colegas que son neurodivergentes y que no pueden tener un trabajo regular de 9 a 5 porque de repente, o están depresivas o tienen ansiedad. Hay mucha gente que tiene problemas neurológicos que este ha sido su solución para poder sobrevivir y no tener que estar en un curro donde no puede estar, muchas veces por salud. No se puede generalizar y es nuestro trabajo, el visibilizar todas estas realidades y bueno, también que muchas compañeras se vayan dando cuenta que no están haciendo nada ilegal ni nada prohibido. Si el presidente del gobierno dice que se está haciendo algo ilegal, se piensa, bueno, este tiene que saber. Pero no sabe.